

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีแรงงานเย็บผ้าโหล 2) ศึกษาความพึงพอใจต่องานเย็บผ้าโหลในสตรีที่รับงานไปทำที่บ้าน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีแรงงานเย็บผ้าโหล ที่รับงานไปทำที่บ้านในจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดยโสธร 150 ครอบครัว ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling without Replacement) จากครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดยโสธร จำนวนทั้งหมด 386 ครอบครัว ในการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษามีการนำเสนอผลการวิจัยโดยการใช้สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนน
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ในการนำเสนอผลการวิจัย นำเสนอเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนบริบทชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร และนำเสนอเป็นการบรรยายโดยมีตารางประกอบบรรยายดังมีผลการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. บริบทชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
3. คุณภาพชีวิตครอบครัว
4. ความพึงพอใจในอาชีพเย็บผ้าโหลและสวัสดิการแรงงานนอกระบบ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลและสวัสดิการแรงงานนอกระบบกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลที่รับงานมาทำที่บ้านในจังหวัดยโสธร
6. ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากคำถามปลายเปิด
7. อภิปรายผลการศึกษา
8. ข้อจำกัดในการศึกษา

1. บริบทชีวิตครอบครัวแรงงานเย็บผ้าโหลจังหวัดยโสธร

จากการศึกษาพบว่าครอบครัวของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธรเป็นครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด ส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งหนี้ส่วนตัวและหนี้สินครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่ในครอบครัวจำนวน 3 ครอบครัว ซึ่งครอบครัวแรก เป็นสตรีเย็บผ้าทำหน้าที่เป็นแม่บ้านในครอบครัว ครอบครัวลำดับที่สอง เป็นสตรีเย็บผ้าโหลทำหน้าที่เป็นลูกสะใภ้และลำดับที่สามเป็นสตรีเย็บผ้าโหลที่สามีเสียชีวิตทำหน้าที่เป็นทั้งบิดาและมารดาในครอบครัว

อย่างไรก็ดีในครอบครัวแรก เมื่อพิจารณาเรื่องราวได้จากการเย็บผ้าโหลไม่แน่นอนเฉลี่ยเดือนละประมาณ 5,000 บาท จากคำบอกเล่าของบุตรสตรีเย็บผ้าโหลทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน“ผ้าโหลราคาก็เท่านี้ตัวละ 3-7 บาท บ่เพิ่มเลยต้องขยันเฮ็ดหลายชิ้นจึงสิได้เงินเพื่อลูกเรียนรายจ่ายนับวันเพิ่มดีแหมแต่บ่ได้ซื้อข้าวกิน” การเย็บผ้าโหลของบุตรจะเริ่มเย็บจากช่วงเช้าหลังจากที่ประกอบภารกิจประจำวันต่างๆให้ลูกๆและสามีรับประทานก่อน เย็บจนกระทั่งประมาณบ่ายสอง หยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน จากนั้นจะขี่จักรยานไปให้น้ำให้หญ้าวัว2ตัว ที่เลี้ยงไว้ที่ทุ่งนาห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นวัวที่ได้มาฟรีจากการจับฉลากได้ในหมู่บ้าน ปันผลจากกองทุนโคกระบือ ซึ่งในตอนเช้าสามีหรือบางครั้งจะเป็นบุตรสาวคนเล็ก นำวัวออกจากคอกมาผูกไว้ให้กินหญ้าในที่นา ก่อนไปทำงานรับจ้างหรือก่อนไปโรงเรียน ดูแลจัดการวัวเสร็จกลับมาเย็บผ้าโหลต่อจนถึงเย็น จากนั้นต้องเดินไปที่นาอีกครั้งเพื่อนำวัวกลับเข้ามาบ้านให้น้ำให้หญ้าวัวไปซื้ออาหารสดหรือบางครั้งหากช่วงงานเร่งก็จะซื้ออาหารสำเร็จรูปมาเลย เตรียมอาหารเย็นให้สามีและลูก หลังรับประทานอาหารเย็นร่วมกับครอบครัว เริ่มเย็บต่อจนถึงประมาณ 24.00 - 02.00น. ซึ่งมีบางวันต้องไปโพงผ้าที่บ้านหัวหน้ากลุ่มให้เสร็จก่อนจึงเข้านอน สามีอาชีพหลักคือทำนา มีอาชีพเสริมคือตัดไม้ยูคารับจ้างเป็นรายวัน มีรถรับส่งไปทำงานตอนเช้าและรับกลับในตอนเย็น ค่าจ้างวันละประมาณ 200 บาท มีบุตรสาว 2 คน คนโตเรียนสายอาชีพอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคไม่ได้อยู่ประจำกับครอบครัว ลูกสาวคนเล็กเรียนโรงเรียนขยายโอกาสชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตัวอำเภอ ต้องนั่งรถรับส่งจ่ายเป็นรายเดือน นี่คือเหตุผลสำคัญของบุตรสาวที่ต้องรับงานเย็บผ้าโหลจากกลุ่มเย็บผ้าโหล เจเจมาทำ ส่งงานให้ทุก 3-7 วัน เงินมาพร้อมกับรับงานแต่ละครั้งไป ไม่มีสัญญาจ้างการกำหนดราคาผ้าโหล การรับและส่งมอบงานขึ้นอยู่กับหัวหน้ากลุ่มที่เป็นผู้จ่ายงานนอก บุตรสาวต้องหักค่าค่ายในแต่ละงวดหากเหลือสามารถส่งคืนได้ ค่าโพงผ้า อีกตัวละ50 สตางค์ เพราะไม่มีจักรโพงเป็นของตัวเอง ต้องเสียเวลาไปรอคิวโพงผ้า จากเพื่อนบ้านกลุ่มเดียวกันบุตรสาวเล่าว่า “บางวันรอคิวจากหกดุ่มกว่าจะ โพงเสร็จก็ประมาณตีสองกลับมานอนตื่นอีกทีตีห้า ต้องรีบลุกขึ้นทำกับข้าวให้ลูกและสามีไปโรงเรียนไปทำงาน วาดฝันไว้ว่าต้องมีจักรโพงและจักรอุตสาหกรรมตัวใหม่ให้ได้ในอนาคตแต่คงอีกนานเพราะลูกยังเรียนไม่จบ แต่หากมีเงินยืมที่ไม่มีดอกเบี้ยก็จะยืมมา

ชื่อก่อน” บุญตามีจักรอุตสาหกรรม1หลังเก่ามากเวลาเขียนเสียงคังจนบุตรสาวและสามีบ่นจะซื้อใหม่ก็ไม่มีเงิน อีกอย่างครอบครัวมีหนี้สิน ทั้งจากกองทุนหมู่บ้านและจากธนาคาร ต้องรับภาระผ่อนส่งรายปีไปอีกนานกว่าจะหมด วันหยุดเสาร์อาทิตย์ลูกสาวคนเล็กมาช่วยเย็บบ้าง ช่วยตัดเศษด้ายพอผ่อนแรงลงไป ทำให้บุญตามีเวลาทำงานบ้านมากขึ้น ได้ไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจอาการปวดหลังที่ทนมานานมาหลายวัน แพทย์ที่โรงพยาบาลบอกว่าให้ไปปรับการนวดผ่อนคลายก่อนใช้เวลาประมาณ 15 นาที บุญตาปฏิเสธทันที เนื่องจากไม่มีเวลา ต้องรีบมาเย็บผ้าต่อ และจัดการภารกิจประจำวันในครอบครัวซึ่งเธอบอกว่า “เหมือนนาฬิกาชีวิต” เวลาที่ถูกกำหนดไว้แล้วโดยเฉพาะช่วงงาน ค่วนซึ่งสำคัญมากนั้นหมายถึงเม็ดเงินที่จะได้ และความเชื่อถือในผลงานที่จะได้รับงานเข้ามาเพิ่มขึ้นในงวดต่อไป ดีที่สุดสำหรับเวลานี้คือขอยามานวดเองที่บ้านไม่เคยมาตรวจสุขภาพประจำปี จุดนี้ถูกมองข้ามไปเพราะคิดแต่เพียงว่ายังแข็งแรงและทำงานได้ “ล้มวันไหนค่อยหาส่งโรงพยาบาล” เป็นคำบอกเล่าจากปากของบุญตา เมื่อมีเวลาบ้างจะเจียดเวลามาทำกับข้าวอร่อย ๆ ที่ครอบครัวชื่นชอบไว้รอสามีรอลูก กว่าที่จะกลับจากตัดไม้ยูคาที่มีค้ำและรับประทานอาหารเย็นพร้อมหน้ากันๆ จะมีสักครั้งหนึ่ง บุญตาบอกว่า “แม้เหนื่อยกาย แต่ใจยังสู้ขอเพียงมีงานทำและได้ดูแลลูก ดูแลสามี สร้างรายได้ให้กับครอบครัวไม่มากมายนัก แต่ก็เกินคุ้มที่ได้อยู่กับพร้อมหน้า เพราะคนความรู้น้อยอย่างเราจะหางานที่รายได้สูงๆ คงหายาก ฉันท่องชีวิตทุกเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาด้วยเหตุผล ความจริงที่ดำเนินอยู่และรับความจริงในตัวเราและเป็นเราให้ดีที่สุด ฉันทบอกลูกเสมอให้ตั้งใจเรียนอย่ามาลำบากเหมือนแม่”

ครอบครัวลำดับที่สอง พบว่าเคยประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้ามาก่อน ต่อมาถูกเลิกจ้างจากวิกฤตเศรษฐกิจ จึงเดินทางกลับบ้านเกิด และได้รับการติดต่อกับโรงงานเดิมในการจ้างงานนอกมาให้ทำต่อ แม้รายได้จะไม่มากเหมือนทำโรงงานเดิมก็ต้องทำเนื่องจากสตรีเหล่านี้ไม่มีทางเลือกอื่นจากข้อจำกัดมีความรู้ที่น้อยมาจากครอบครัวเกษตรกรจึงเป็นข้อดีที่จะเข้าสู่แรงงานในระบบ แสงเป็นลูกสะใภ้ที่อาศัยอยู่กับแม่สามี ได้เล่าว่า “เมื่อก่อนเย็บผ้าในโรงงานเดิมที่กรุงเทพฯ รายได้ 7,000 -8,000 บาทต่อเดือน แต่ค่าใช้จ่ายประจำวัน รวมค่าครองชีพอื่นๆ ก็แทบไม่เหลือเก็บ ได้ส่งมาให้ย่ากับสามีเลี้ยงลูกที่บ้าน เป็นค่าเล่าเรียนบุตรคนโตเป็นส่วนใหญ่ ต้องพลัดพรากจากครอบครัว เทศกาลหรือวันหยุดหลายๆ วันติดต่อกัน จึงจะได้กลับบ้านครั้งหนึ่งคิดถึงลูกมากแต่ต้องอดทนเพราะมีความจำเป็นต้องใช้เงิน เปรียบเทียบกับเมื่อมารับเย็บผ้าโหลที่บ้านจะดีกว่าแม่รายได้จะไม่แน่นอน ได้ตัวละ 3-5 บาทไม่มากนัก รวมเบ็ดเสร็จ ตกประมาณ 3,000 – 5,000 บาทต่อเดือน ไม่มากมายแต่ก็พออยู่ได้บ้านไม่ได้เช่าข้าวไม่ได้ซื้อ สิ่งสำคัญ “ได้อยู่ได้เห็นกันทุกวันครบถ้วนหน้าไม่ต้องพลัดพรากจากกันก็เกินคุ้ม” แสงเป็นหัวหน้างานจ้างงานนอกรับผ้าโหลมาจากโรงงานเดิม ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีซึ่งจะส่งผ้า โหลบรรจุ

กระสอบมาทับรดโดยสารประจำทางทุก 7-15 วันรับเย็บเองบางส่วน ง่ายงานให้กับสตรีกลุ่มแม่บ้านที่มีความประสงค์จะเย็บผ้าโหลมีเครื่องชั่งทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ช่วยสอนและให้คำแนะนำโดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่าย แก่กลุ่มที่รับงานเย็บผ้าตามงวดที่รับงานมา เช่น การใช้จักรไฟฟ้าเพื่อไฟฟ้าตีเกล็ด 3,4,5 การใช้จักรลา ลาแขนหรือคอเสื้อในผ้ายัด แสงมีความเชี่ยวชาญมากเนื่องจากมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี เมื่อเย็บผ้าโหลเสร็จก็นำผ้าโหลใส่กระสอบส่งคืนกับรดโดยสารประจำทางวิธีเดียวกัน แสงต้องรับภาระในการดูแล แม่สามีที่มีโรคประจำตัว เป็นความดันโลหิตสูง ทั้งในเรื่องการบริโภคประจำวัน หุงหาอาหาร ให้อาหารก่อนอาหารหลังอาหารดูแลเสื้อผ้า ความสุขสบายต่าง ๆ รวมถึงความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวให้เสร็จเรียบร้อยก่อนจึงได้นั่งเย็บผ้าโหลและง่ายงานให้ลูกน้องไปด้วย ส่วนใหญ่จะมีชั่วโมงในการเย็บผ้าโหลติดต่อกันมากกว่า 8 ชั่วโมง เริ่มจากเวลา 08.00 น. -18.00 น. โดยเฉพาะช่วงเร่งด่วน “order ค่วน” ต้องรีบเร่งทำให้เสร็จ เร่งงานทั้งกลางวันและกลางคืน นั่งบนจักรอุตสาหกรรมตลอด ยาชุดคล้ายกล้านเนื้อกาแฟ เครื่องคีม เอ็มร้อย กระจกแท่ง ต้องรับประทานตลอดจึงจะมีกำลังสู้งานได้ สามีและลูกสาวเข้ามาช่วยเป็นมือสำรอง สามีเป็นลูกจ้างชั่วคราวของเทศบาล มีบ่อเลี้ยงปลาเพื่อเป็นอาหารในโครงการไร่นาสวนผสมขนาดใหญ่อยู่ที่ห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ 2 กิโลเมตร ก่อนไปทำงานหรือหลังเลิกงานต้องไปดูแลให้อาหารปลา แสงเล่าว่า “หนูเกือบสูญเสียลูกชายเพราะมั่วยุ่งอยู่กับการเย็บผ้าโหลและง่ายงานให้ลูกน้องทำไม่ได้ใส่ใจหรือสนใจ สังเกต ในความเป็นอยู่และพฤติกรรมของลูกชายมากนึกคิดว่าเขาเป็นผู้ชายไม่ได้เสียหายอะไร คงเอาตัวรอดได้” ลูกชายอยู่กับย่าเพราะย่าเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กจนโตเหมือนครอบครัวชนบทส่วนใหญ่ อานาจในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน การคบเพื่อน ชีวิตประจำวันของบุตรชายส่วนใหญ่แม่ของสามีจะเป็นคนกำหนดและดูแล ส่วนแสงอยู่กับผ้าโหลเกือบทั้งวัน ลูกชายคนโต อายุ 16 ปี อยู่ในช่วงวัยรุ่น เรียนอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิค อยู่ห่างจากตัวอำเภอคือวัง 70 กิโลเมตร ต้องเช่าห้องพักให้อยู่กับเพื่อน ลูกเรียนด้านช่างเทคนิคชั้นปีที่ 3 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายอีกประมาณ 6 เดือน จะจบการศึกษา ครอบครัววางแผนจะให้เรียนต่ออีก ได้กู้เงินจากกองทุนเพื่อการศึกษาส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนช่วงปิดภาคเรียน ลูกชายกลับบ้านก็ไม่ได้ช่วยงานส่วนใหญ่จะออกนอกบ้าน ไปหาเพื่อนบ้าง แสงก็ตามใจ คิดว่างานเย็บผ้าเป็นงานที่ผู้หญิงน่าจะทำได้ดีกว่า และในใจลึกๆคิดว่าไม่อยากจะให้บุตรชายทำอยู่แล้วจึงพยายามส่งให้เรียนสูงไว้ เพราะเป็นงานเย็บผ้าโหลเป็นงานที่ลำบากต้องนั่งหลังขดหลังแข็งกว่าจะได้เงินมา ที่สำคัญยังนานๆ ได้พบหน้าลูก ไม่อยากพูดหรือว่ากล่าวให้เสียกำลังใจ ลูกชายกลับบ้านมีค่าก็ไม่ได้อะไร เพราะไม่หวังคิดว่า เขาเป็นผู้ชายน่าจะปลอดภัยกว่าเป็นผู้หญิง ต่างกับบุตรสาวคนเล็กที่เรียนอยู่ที่บ้าน อายุ 12 ปี จะช่วยงานตลอด ทั้งช่วยใส่ซิป ตัดผ้าส่วนเกินออกอยู่ข้างกองผ้าเหมือนภูเขาลูกเล็กในบ้าน สามีช่วยเย็บตีเส้น โฟ่งผ้า ลาแขน ซึ่งเป็นเทคนิคพิเศษในการเย็บผ้าโหล

ต้องใช้ความประณีตมากขึ้น โดยใช้จักรโพง และจักรลา เข้ามาช่วยเย็บทำให้เย็บผ้ายืดได้ ทำให้ราคาต่อตัวจะสูงขึ้นเป็นตัวเลข 10-14 บาท รายได้เฉลี่ย ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่เข้ามา ชนิดของผ้าโพลความยากง่ายในการเย็บ การเก็บรายละเอียดในผ้าโพล อยู่ที่เดือนละ 5,000 -10,000 บาท ส่วนใหญ่รายได้จากการเย็บผ้าโพล จะส่งให้บุตรชายเรียนที่เหลื่อใช้จ่ายก่อนส่งจักรโพง จักรลา เดือนละประมาณ 3,000 บาท เหลือเก็บบ้างใช้หนี้ประจำปี ได้แก้ไขหนี้เงินยืมจากกองทุนหมู่บ้าน หนี้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีงานเข้าพร้อมกับเงินมา เก็บอบทุก 15 วัน นั่นดูเหมือนว่าตรงกับลูกชายคนโตต้องขอเงินเพื่อใช้จ่ายในการเรียน แสงไม่เคยปรึกษาแม่เพราะเกรงใจแม่สามีนึกเสียดาย แม่สามีนึกเสียดายเป็นผู้อาศัย สามีนึกเสียดายเดือนลูกชายเรื่องใช้เงินมากและเรื่องตามใจ หลานชายมากไปจะเสียคน ทำให้ต้องมีปากเสียงทะเลาะกันในครอบครัวแม่สามีนึกเสียดายที่เข้าข้างลูกชายของแสงเพราะเป็นหลานชายคนโตที่รักมากและตามใจมาตลอด ลูกชายบอกว่า “การศึกษาคือการลงทุนถ้าเรื่องมากจะเลิกเรียน” แสงจึงต้องปรามสามีนึกเสียดายไว้ให้ออกทนต่อ เพราะอีกไม่นานลูกจะจบแล้ว ต่อมาไม่นานแสงได้รับแจ้งข่าวร้ายจากทางวิทยาลัย ที่บุตรชายศึกษาอยู่ในตอนเช้า บุตรชายเกิดอุบัติเหตุจากเมาสุราขับรถจักรยานยนต์ชนกันไม่ได้สติ ขาซ้ายกระดูกหักผิครูปและที่ขาซ้ายไปกว่านั้นเมื่อแสงและสามีนึกเสียดายได้ทราบจากแพทย์เจ้าของไข้ว่า บุตรชายป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ คือโรคหนองในร่วมอีกโรคหนึ่ง ครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างมากมาในการรักษาพยาบาลเนื่องจากเป็นอุบัติเหตุจากการจราจร ไม่สามารถใช้บริการประกันสุขภาพได้ อีกทั้งรถที่บุตรชายขับขี่ไม่ได้ทำประกันไว้ จึงต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง บุตรชายใช้ต้องหยุดเรียนไว้ก่อน และรักษาตัวเข้าออกโรงพยาบาลและบ้านตลอดเป็นเวลา 4 เดือน ได้รับการผ่าตัดขาซ้าย 3 ครั้ง แต่บทสรุปสุดท้ายก็คือขาซ้ายพิการอย่างถาวรเป็นคน “ขาเป๋” ไม่สามารถกลับมาเหมือนเดิมได้ เกิดความอายในภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอายเพื่อน ไม่กลับไปเรียนจึงให้กลับมาอยู่บ้าน แม่สามีนึกเสียดายใจมากที่เห็นหลานไม่ได้เรียนต่อกลับมาอยู่ที่บ้าน ช่วงนี้จึงมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับลูกชายมากขึ้นบุตรชายนอนกับแม่ของสามีนึกเสียดาย และสูบบุหรี่จัดมากจนทำให้แม่สามีนึกเสียดาย ซึ่งมีโรคประจำตัวเป็นโรคความดันโลหิตอยู่แล้วเครียด ล้มป่วยลงต้องนอนโรงพยาบาล แสงต้องรับภาระดูแลมากขึ้นเป็นเท่าตัวทั้งไปเฝ้าที่โรงพยาบาล เมื่อกลับบ้านมียาเพิ่มขึ้นเป็น 7 ซอง แสงต้องจัดยาให้รับประทานเอง สายตาก็ไม่ค่อยดี เพราะต้องจ้องเย็บผ้าโพลตลอด ทั้งต้องดูแลเรื่องอาหารตามคำแนะนำของแพทย์ เป็นอาหารจืด ไขมันน้อย ซึ่งไม่เคยถูกใจแม่สามีนึกเสียดายเพราะไม่เคยชินบ่นเข้าหูทุกวัน “ว่าทำอาหารไม่ได้เรื่อง” เป็นความลำบากใจของแสงมาก อีกทั้งมีงานด่วน เข้ามา ต้องส่งภายใน 7 วัน แสงต้องนั่งอยู่กับจักรอุตสาหกรรมตลอด สามีนึกเสียดายได้เข้ามาช่วยทำงานและเย็บผ้าโพลหลังเลิกงาน ลูกสาวคนเล็กช่วยจักควีโพงผ้า ควีใช้จักรลาเย็บผ้ายืดลาแขนและคอเสื้อ เก็บเงินในราคาตัวเลข 50 สตางค์ โดยให้เจ้าของผ้าเย็บเองใช้ค่าของตัวเอง แสงรู้สึกดีใจมากที่สามีนึกเสียดายและลูกสาวช่วยงานแบ่งเบาภาระ

ในช่วงงานเร่ง และมีสิ่งดีอีกอย่างที่มาเกินคาดหมายเกิดขึ้นมาในช่วงงานเร่งเช่นกัน นั่นคือแม่สามีช่วยทำกับข้าวหุงข้าวไว้รอในวันที่ไม่มีอาการวิงเวียน บางครั้งช่วยตัดเศษผ้าส่วนเกินออก บุตรชายเริ่มเข้าใจงานเย็บผ้าโหลของแสงมากขึ้น มาทดลองเย็บบ้าง ช่วยตัดเศษผ้าบ้าง ใส่zipช่วย บางครั้งช่วยจ่ายงานให้เพื่อนบ้านแทนแสง แม่สามีดีใจมากและสุขภาพดีขึ้น ที่เห็นหลานชายสุดที่รักช่วยงานครอบครัว ทุกเช้าที่รถโดยสารจากกรุงเทพฯจอดหน้าบ้านของแสง จะเห็นเด็กหนุ่มผิวขาว หน้าตาดี ขาซ้ายเป๋ เดินมารับกระสอบผ้าโหลแทนแสง จ่ายงานให้เพื่อนบ้านทำ และจัดคิวโพ้งผ้าช่วยน้องสาวได้อย่างคล่องแคล่วทุกวันโดยไม่ได้รับรองขอ เป็นที่แปลกใจของกลุ่มแม่บ้านที่มารับงานจากแสง ในมิติใหม่ของการเปลี่ยนแปลงตัวเองของลูกชายคนโต แสงเล่าว่า “บรรยากาศในครอบครัวดีขึ้นมาก เหมือนได้ลูกชายคนใหม่มาอยู่ในครอบครัวทุกคนต่างช่วยเหลือกัน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ทั้งจ่ายงานและฝึกหัดให้เพื่อนบ้านที่ใช้จักรอุตสาหกรรมไม่เป็น จนสามารถเย็บผ้าโหลได้เอง “หนูภาคภูมิใจที่ได้ทำงานที่ตัวเองรักและช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ทุกคนมีจุดยืนและมุ่งหวังคือทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นผลพลอยได้ก็คือครอบครัวอบอุ่นพร้อมหน้าพ่อ แม่ ลูก ชีวิตประจำวันดำเนินไป มีทั้งราบรื่นและมีปัญหากับแม่สามีบ้างหนุพยายามมองทุกเรื่องราวถึงความจริง เหตุผล ที่มาที่ไปของมันและรับความจริงเหล่านั้นให้ได้จึงมีกำลังใจต่อสู้กับงานต่อ”

ครอบครัวลำดับที่สาม อีกแง่มุมหนึ่งในบริบทชีวิตครอบครัวของสตรีเย็บผ้าโหลที่เป็นทั้งพ่อและแม่ให้กับครอบครัวเนื่องจากสามีเสียชีวิต ลัดดาอายุ 42 ปี เป็นสตรีเย็บผ้าโหลที่สู้ชีวิตเพียงลำพังมีบุตร 2 คน คนโตเป็นผู้ชายกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนคนเล็กเป็นผู้หญิงกำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขยายโอกาสในหมู่บ้าน ลัดดาและสามีเคยประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลมาก่อนในกรุงเทพฯ ต่อมาถูกเลิกจ้างจึงกลับบ้านเกิด และมาประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลต่อโดยรับงานจากผู้ประกอบการรายย่อยที่จ่ายงานมาให้ทำหลายร้าน จากที่คุ้นเคยกันและรู้จักกันมาก่อนในกรุงเทพฯ ติดต่อกันทางโทรศัพท์บ้าง และสามีของลัดดามาส่งผ้าเองที่บ้านของผู้ประกอบการเองจนมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ด้วยประสบการณ์จึงมีความสามารถและเชี่ยวชาญในการใช้จักรอุตสาหกรรมทุกชนิด ทั้งจักรเย็บ จักรโพ้ง จักรลา จักรซิกแซ็ก จ่ายงานให้ลูกน้องเย็บ เย็บเองส่วนหนึ่งมีเครื่องช่ายมากมาย เย็บเสร็จพร้อมกับเก็บงานส่งโทรศัพท์แจ้งปลายทาง บอกจำนวนเงิน ได้รับการโอนเงินเข้าบัญชีครบ จ่ายเงินให้ลูกน้องทุก 15 วัน ไม่มีสัญญาจ้าง ผ้าโหลมากับรถโดยสารประจำทางทุก 15 วัน มีช่วงงานด่วนเข้ามาคือรับเพิ่มจากผู้ประกอบการรายย่อยอื่นๆ เช่น “order ด่วน” จากนอกเข้าทุก 5-7 วัน มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 45,000-60,000 บาท หลังหักค่าใช้จ่าย ต้องหาลูกน้องเพิ่มมาช่วยเย็บทั้งกลางวันกลางคืนกิจการดำเนินไปด้วยดี เป็นเวลา 2 ปี สามีเริ่มป่วยเป็นไวรัสตับอักเสบบี ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากกว่าจะวินิจฉัยโรคได้

จ่ายค่ารักษาพยาบาลเองไม่มีสวัสดิการมารองรับเนื่องจากบัตรทองที่มีอยู่ไม่สามารถเข้าถึงยาที่ใช้รักษาได้ เงินทองที่สะสมมาก็เริ่มลด ในช่วง 1 ปีต่อมาสามีมีอาการทรุดหนักลง เป็นช่วงเดียวกันกับมีงานเข้ามาเหมือนกัน ลัดดาต้องเหนื่อยเพิ่มขึ้นเท่าตัว ปรับตัวใหม่เพื่อเป็นหัวหน้าครอบครัวแทนสามี รับงาน จำงาน และภาระของมารดาในการดูแลบุตรทั้งสองคนดูแลสามีที่เจ็บป่วย พาไปโรงพยาบาลเข้าออกทุก 2-3 วัน นอนเฝ้าดูอาการผลัดเปลี่ยนกับลูกทั้งสอง ตั้งใจที่จะดูแลสามีให้ดีที่สุดเพราะทราบจากแพทย์เจ้าของไข้ว่าเป็นระยะสุดท้ายของชีวิตเนื่องจาก โรควัฒน์ดับอักเสบซีได้ ลูกตามไปเป็นมะเร็งตับ แผนการรักษาเพียงช่วยประคับประคองไปเท่านั้น ซึ่งในช่วงนี้เองลัดดาได้รับโทรศัพท์จากผู้ประกอบการ ที่เคยส่งผ้าโหลมาให้ประจำและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีบอกว่าจะมีงานเข้ามาเป็นงานจากนอกให้เตรียมจำงานไว้ในข้อตกลงนั้นราคาต่อโหลสูงขึ้นเป็น 50 บาท แต่มีข้อแม้ว่าต้องทำให้เสร็จภายใน 7 วันและให้ลัดดาสำรองจ่ายเงินสำหรับลูกน้องในหมู่บ้านงวดนี้ไปก่อน เงินจะโอนเข้ามาให้พร้อมกับงานงวดหน้าซึ่งเป็นงานใหญ่กว่าเดิมและมีราคาสูงมาก ลัดดาดีใจมากเพราะต้องการเงินมาหมุนในการรักษาสามีอยู่แล้ว เมื่องานเข้ารีบเร่งจำงานให้ลูกน้องในเครือข่ายทันที เย็บเสร็จสำรองจ่ายไปจำนวน 100,000 บาท ส่งงานไปกับรถโดยสาร โทรศัพท์แจ้งผู้รับงานและได้รับคำตอบว่า“จะ โอนเงินเข้าบัญชีให้ทันทีที่ได้รับผ้าโหลพร้อมกับรองรับงานงวดใหม่ได้เลย ซึ่งมีราคาสูงกว่าเดิมเนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดนอก และมีน้ำใจถามข่าวคราวสามีของลัดดาดีขึ้นหรือยัง พร้อมกับขำว่าที่จำงานนอกมาให้มากขึ้น เพราะทราบดีว่าลัดดามีความจำเป็นต้องใช้เงิน ในการรักษาสามีในช่วงนี้“รอรับได้เลยในงวดต่อไปพุงนี้ที่จะ โอนเงินคืนให้” รุ่งเช้าสามีอาการทรุดและเสียชีวิตในวันเดียวกันลัดดาเสียใจมาก ยุ่งวุ่นวายทั้งวันกับเรื่องงานศพสามีจนผ่านพ้นไปครบ 3 วัน งานเสร็จ ต้องจ่ายเงินในการจัดงานเบ็ดเสร็จ จำนวน 100,000บาท จึงไปตรวจสอบยอดเงิน เพื่อจะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายสิ่งที่ได้เห็นก็คือยอดบัญชีเงินฝากไม่มีเงินเข้ามาเลยเหมือนที่เคยได้ทุกครั้งจากการส่งงาน จึงโทรศัพท์ไปติดต่อตามหมายเลขเดิมที่เคยติดต่อประจำแต่ติดต่อไม่ได้เลยทั้งวัน แม้ลัดดาจะพยายาม โทรหาครั้งแล้ว ครั้งเล่า ลัดดาจึงตัดสินใจเดินทางไปที่กรุงเทพมหานครด้วยตัวเอง ตรงไปยังบ้านของผู้ประกอบการที่ส่งงานให้ แต่สิ่งที่ได้พบกับคำตอบที่ได้รับก็คือ ผู้ประกอบการนั้นได้ย้ายออกไปอยู่ที่อื่นแล้วเมื่อ 2 วันที่ผ่านมา และมีคนมาเช่าใหม่อยู่แทนที่เจ้าของเดิมเรียบร้อยแล้ว และไม่ทราบว่าไปอยู่ที่ไหน ลัดดาไม่ได้ลดละความตั้งใจ เข้าไปสอบถามในกลุ่มที่เคยส่งงานให้และพุกกับเพื่อนที่เคยเย็บผ้าโหลด้วยกันเป็นเวลา 2 วัน เพื่อนๆพาตามหาและสอบถามไปทั่ว ยังไร้ข่าวคราว จึงแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ไม่สามารถติดต่อหรือพบเห็นได้ ต้องกลับบ้านแบบมือเปล่าลัดดาเล่าว่า“หนูลองให้เงินน้ำตาไม่มีจะไหลออกมาจากตา ระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงบ้านไม่นอนเลยสักงีบ น้ำตาท่วมใจคิดอะไรเรื่อยเปื่อยคิดแม้กระทั่งว่าจะฆ่าตัวตายตามสามีแล้วลูกจะอยู่กับใครหนี้สินใครจะจ่าย”

พอถึงบ้านเห็นลูกวิ่งมากอดลูกพูดว่า “แม่อย่าทิ้งหนู ไปอีกนะหนู ไม่มีพ่อแล้วแม่ต้องอยู่กับหนูกลัวเราเหลือกันแค่สามคนนะแม่” คำพูดและสัมผัสของลูกทำให้ได้คิดและเรียกสติที่แตกกระเจิงให้คืนมา ลัดดาแก้พันสู้ต่อเพื่อลูก ชายจักรอุตสาหกรรมที่มีอยู่ทั้งหมด 8 ตัว ใช้หนี้เงินที่เหลือทำบุญให้สามี หลังจากนั้นก็ยังประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลต่อ โดยให้เหตุผลว่า อยู่มากับผ้าโหลทั้งชีวิตแล้วไม่ว่าเกิดอะไรขึ้นต้องสู้ต่อเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ตนเองถนัดและทำได้ดีที่สุดในชีวิต แม่ต้องลดตัวเองลงจากเป็นผู้จ้างงานนอกมาเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ทุกวันนี้ลัดดาไม่มีจักรอุตสาหกรรมเป็นของตัวเอง ต้องไปเย็บผ้าโหลที่บ้านของหัวหน้ากลุ่มที่จ้างงานนอกมีเพื่อนบ้านที่มาเย็บเหมือนกันทั้งหมด จำนวน 5 คน อยู่ห่างจากบ้านของลัดดาไปประมาณ 500 เมตร ต้องเดินทางไปทำงานมีช่วงเวลากการเย็บผ้าโหลแบ่งเป็น 3 ช่วง คือเริ่มตอนเช้าประมาณ 08.00 น.พักรับประทานอาหารเที่ยงและเริ่มงานต่อในช่วงบ่ายโมงเลิกงาน 16.00 น. เริ่มใหม่อีกครั้งเวลา 18.00น.และเลิกงานเวลา 23.00 น. ราคาผ้าโหลที่เย็บตัวละประมาณ 2-3 บาท รวมทั้งเดือนประมาณ 3,000 - 5,000 บาท เงินเข้าหลังจากที่รับงานงวดต่อไปบางครั้ง 7 วัน บางครั้ง 15 วันไม่แน่นอน การรับงานส่งมอบงานตกลงราคาเป็นหน้าที่ของหัวหน้างานกับผู้ประกอบการตกลงกันเองลัดดาบอกว่า “บ่อยครั้งที่ถูกกดราคาผ้าโหลให้ต่ำลงมาห่างกันไม่ถึง 5 วันเสื่อกก็แบบเดิมทรงเดิม สิ่งที่เปลี่ยนไปคือราคาต่ำลงต้องจ่ายค่าด้ายเพิ่มตามงาน ตกอยู่ที่โหลละ เฉลี่ย 15-20 บาท ลัดดาต้องทำให้ได้อย่างน้อยวันละประมาณ 150-200 บาท จึงจะเพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำวันของครอบครัว” ซึ่งบางครั้งมีช่วงเวลาที่มึนงงเร่งด่วน เข้ามา ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จเนื่องจากต้องส่งผ้าให้ทันเวลาทำงานทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน นั่งบนจักรอุตสาหกรรมตลอดเป็นอยู่ประมาณ 3-7 วันแม้ช่วงเวลาเพียงน้อยนิดเช่นเดินเข้าห้องน้ำ ก็ยังไม่อยากลุกเดินจากไป เมื่อเสื่อกตัวที่ยังเย็บอยู่ไม่เสร็จ ไปจากมือบนจักรอุตสาหกรรม จึงส่งผลให้ลัดดาเจ็บป่วยจากการทำงาน เป็นโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบขั้นรุนแรงและทุกข์ทรมานด้วย อาการปวดหลัง ปวดเอวครั้งแล้วครั้งเล่า วนเวียนไปมา โดยที่เจ้าตัวไม่ได้ตระหนักถึงวิธีการที่จะดูแลตนเองอย่างถูกต้องกลับมาด้วยตรวจและรักษาซ้ำที่โรงพยาบาลด้วยปัญหาเดิมคือ กลั้นปัสสาวะ และมีอาการไข้สูงหนาวสั่น ปวดหลัง บางครั้งมีอาการมากถึงกับปัสสาวะเป็นเลือด ลัดดาเล่าว่า “ทรมานมากในเวลาที่เป็นปัสสาวะจะออกมาได้ที่ละหยดทั้งเส็บ และขัดเวลาปัสสาวะ ปวดท้องน้อยแทบจะระเบิด” แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความจำเป็นและรายได้ที่จะได้มาเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดจากเม็ดเงินที่ได้มาจากการเย็บผ้าโหล จึงจำยอมทนต่อ แม้ทราบดีถึงสิ่งที่จะเกิดตามมากับตนเอง การเย็บผ้าส่วนใหญ่ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกัน เช่น ผ้าปิดปาก ปิดจมูกเพื่อป้องกันฝุ่น ไม่ใส่รองเท้าน้ำไฟดูด ไม่ได้เปลี่ยนอิริยาบถ เพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อ เนื่องจากต้องรีบเร่ง ใช้เครื่องคีมชูกำลังประเภท เอ็มร้อย กระทั่งแดง กาแฟเสริมเวลาว่างนอน วันละสามเวลาหลังอาหาร หรือใช้ยาชุดชนิดคลายกล้ามเนื้อ โดยซื้อเองจากร้านขายของชำในหมู่บ้านรับประทาน

กันเองไม่มีเจตนาลัดดาเท่านั้น เป็นไปทั้งชุมชนของคนเย็บผ้าโหลในหมู่บ้าน ซึ่งมีการปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาหน้าฝนงานเข้าน้อยมาก หัวหน้างานต้องแบ่งให้ลัดดาทำมากขึ้น เนื่องจากทราบดีว่ามีภาระต้องรับผิดชอบเพียงลำพัง ในเรื่องค่าใช้จ่ายของบุตร ด้านภาระงานบ้านลูกสาวจะช่วยทำกับข้าวไว้รอหลังเลิกเรียน ช่วยงานบ้าน ซักเสื้อผ้าดูแลความเรียบร้อยของบ้านเรือนได้เป็นอย่างดี ส่วนลูกชายมีเพื่อนมาก กลับบ้านมีค้ำ หลังเลิกเรียนต้องแวะคุยหรือไปเล่นกับเพื่อนฝูงก่อนเสมอ ไม่กลับบ้านตรงเวลา บ่อยครั้งที่ลัดดาเคยบอกลูกชายให้มาช่วยนึ่งทำงานบ้านบ้าง อยู่เป็นเพื่อนเวลาที่แม่ไปเย็บผ้าโหลที่บ้านหัวหน้างาน เนื่องจากห่วงความปลอดภัยของลูกสาวและข้อสำคัญคือเป็นการประหยัดในเรื่องค่ากับข้าวที่ซื้อมาพอดีไม่ได้เหลือหรือเผื่อในมือต่อไป บุตรชายทำตามได้บ้างเป็นครั้งคราว เมื่อพูดซ้ำบ่อยครั้งขึ้นบุตรชายจะแสดงความไม่พอใจต่อว่าลัดดา “ห่วงแต่ลูกคนเล็กรักลูกไม่เท่ากัน” ลัดดาจึงต้องผ่อนปรนไปบ้างเพื่อลดความตึงเครียดในครอบครัวลง ทั้งที่ใจคิดและกังวลตลอดคิดว่าบุตรชายจะประพฤติตัวไม่ดี แต่ไม่มีเวลาที่จะติดตามหรือดูแลอย่างใกล้ชิดบางครั้งลัดดานำเอาผ้าโหลที่เย็บเรียบร้อยแล้วกลับบ้าน ลูกสาวลูกชายมาช่วยตัดด้ายส่วนเกินออกเป็นงานที่ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ในครอบครัวทำอะไรมีความสุข ลัดดาเล่าว่า “มีชีวิตอยู่ในทุกวันนี้เพราะได้กำลังใจจากลูกและเพื่อนๆ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่เย็บผ้าโหลด้วยกันเย็บผ้าไปคุยไปแลกเปลี่ยนปัญหากัน ดูเขาดูเราบางทีคิดว่าตัวเราโชคร้ายที่สุดแล้วไม่มีสามี แต่เมื่อได้คุยกันในกลุ่ม ทำให้ได้ทราบว่าคนอื่นๆ ต่างก็ผ่านเรื่องราวทุกข์ โศกเศร้า สูญเสีย มีสามีแต่ถูกทำร้ายร่างกาย บ่อยครั้งเมื่อสามีเมาสุราทะเลาะมีปากเสียงกัน แต่ด้วยความเป็นสตรีคำว่า ลูกครอบครัว ต้องมาก่อนเสมอ ทุกคนจึงยังก้มหน้าเย็บผ้าโหลต่อดึกคืนเที่ยงคืนอยู่เป็นเพื่อนกัน เจอกันในหนึ่งวัน 3 รอบ ปรับทุกข์กันไปน้ำตาร่วงรดผ้าโหล พรุ่งนี้ก็วันใหม่แล้วอีกไม่กี่ชั่วโมงอดทน รอวันใหม่สิ่งใหม่ต้องมีและเกิดขึ้น ลัดดาได้ช่วยปลดปล่อย ให้กำลังใจ ช่วยดูแล ให้ข้อคิดจากประสบการณ์ ด้วยความรัก ความห่วงใย ใจดีใจ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในกลุ่ม มีหัวหน้างานใจดี นำโทรทัศน์วิทยุเปิดให้ดู ให้ฟังเพลงในลานเย็บผ้าโหลไปด้วยทุกคำคืน ได้ผ่อนคลายในช่วงพักหรือขณะทำงาน สิ่งเหล่านี้เหมือนเป็นพลังปลุกจิตสำนึก ตัวตน กล่อมเกลา ร่างกายจิตใจของคนเย็บผ้าโหลอย่างลัดดา ให้หายจากอาการบอบช้ำจากมรสุมชีวิตที่ถาถมเข้ามากระหน่ำอย่างไร้ความปราณี ให้ลุกขึ้นมาสู้กับงานต่ออย่างมีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ได้ช่วยเหลือเยียวยาเพื่อนสตรีจากการถอดบทเรียน ในอดีตที่เกือบจะฆ่าตัวตาย พลิกผันให้มีวันใหม่ รู้จักที่จะรอคอย สร้างความหวังจากพลังแห่งครอบครัว มีชีวิตวันนี้ มีเป้าหมายคือการดำรงอยู่กับงานเย็บผ้าโหลเลี้ยงครอบครัวต่อไป

จะเห็นได้ว่าทั้งสามครอบครัวที่ได้รับการศึกษามีบริบทชีวิตครอบครัวที่เหมือนและใกล้เคียงกัน ในความอดทนเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวของสตรีเย็บผ้าโหล โดยเฉพาะค่าเล่า

เรียนของลูก แม้จะเหนื่อยยากแต่ยอมทนแบกภาระไว้ทั้งหมด ทั้งภาระในครอบครัวและนอกครอบครัว ขอเพียงได้อยู่กันพร้อมหน้า ชีวิตก็มีความสุขซึ่งมีครบทั้งสามครอบครัว การดูแลบุตรและสมาชิกในครอบครัวเป็นไปอย่างละเอียดอ่อน ให้ความรักและเข้าใจ ให้อภัยเมื่อทำผิด ช่วยเหลือเกื้อกูลปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่กันไป ลดความตึงเครียดในครอบครัวเมื่อมีปัญหา นอกจากนี้ยังมีสายใยรักจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อนเย็บผ้าโหล ในการช่วยเหลือกัน ในกิจกรรมต่างๆของงานเย็บผ้าโหลเสมือนหนึ่งเป็นงานของทุกคนในครอบครัว ตามโอกาสอำนวย ยิ่งเป็นสิ่งแสดงถึงความรักและสัมพันธ์ภาพอันอบอุ่นของคนในครอบครัว ชุมชน ร่วมกัน เข้าใจ ร่วมรับรู้ และรับผิดชอบต่อกันร่วมกัน โดยมีรายได้หรือเม็ดเงินที่แฝงอยู่เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและครอบครัวมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 150 คนเป็นสตรีทั้งหมดโดยพบว่า กลุ่มอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงอายุ 38 ปี อายุมากที่สุดเฉลี่ย 55 ปี และอายุน้อยที่สุดเฉลี่ย 16 ปี สถานภาพคู่เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 70.7 เมื่อพิจารณาด้านสถานะในครอบครัวพบว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวมากถึง ร้อยละ 56.0 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คนและสูงสุดเฉลี่ย 11 คน ต่ำสุดเฉลี่ย 1 คน เป็นครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด ร้อยละ 47.3 ที่มาของรายได้รองของครอบครัวมาจากเกษตรกรรม ร้อยละ 75.3 รายได้ต่อเดือนเฉพาะส่วนตัวไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 91.3 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 61.3 รายจ่ายต่อเดือนเฉพาะส่วนตัวไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 92.0 รายจ่ายต่อเดือนของครอบครัวไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 45.3 มีหนี้สินส่วนตัว ร้อยละ 76.0 มีหนี้สินครอบครัว ร้อยละ 92.0 แหล่งสนับสนุนเงินกู้ของครอบครัวได้จากธนาคารเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.7 การใช้จ่ายเงินใช้ร่วมกับครอบครัว ร้อยละ 62.7 นอกจากนี้รายได้ของครอบครัวพอกินพอใช้ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 58.0 และกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 98.0 นับถือศาสนาพุทธ ด้านภาพรวมภาวะสุขภาพของครอบครัวปัจจุบันแข็งแรงพอใช้ ร้อยละ 50.7 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมารู้สึกว่าคุณทำร้ายร่างกายหรือจิตใจจากสามีหรือบุตรหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ระบุว่าเคย ร้อยละ 12.0 ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
15-23 ปี	6	4
24-32 ปี	23	15.4
33-41 ปี	78	52.0
42-50 ปี	35	23.3
51-60 ปี	8	5.3
2. สถานภาพสมรส		
โสด	6	4.0
คู่	135	90.3
หม้าย	3	2.0
หย่า/แยก	6	4.0
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	106	70.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	14.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	13.3
ปวช./ปวส.	2	1.3
ปริญญาตรี	1	.7
4. สถานะในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	5	3.3
คู่สมรสหัวหน้าครอบครัว	50	33.3
สมาชิกในครอบครัว	84	56.0
ญาติของครอบครัว	1	.7
อื่นๆ	10	6.7
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 5 คน	94	62.6
5 - 10 คน	56	37.4

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัวจำแนกตามข้อมูลทั่วไป(ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
6. ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว แต่งงานอยู่ด้วยกันแบบสามี-ภรรยา	77	47.3
ครอบครัวขยาย	55	36.7
ครอบครัวหลายครัวในบ้านเดียวกัน	16	10.7
ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงตามลำพัง	5	3.3
ครอบครัวสองวัย	3	2.0
7. ที่มาของรายได้รองของครอบครัว		
เกษตรกรรม	113	75.3
ค้าขาย	2	1.3
รับจ้าง	31	20.7
อื่นๆ	4	2.7
8. รายได้เฉพาะส่วนบุคคลต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	137	91.3
5,001-10,000 บาท	8	5.3
10,001-15,000 บาท	3	2.0
15,001-20,000 บาท	1	.7
20,001-25,000 บาท	1	.7
9. รายจ่ายเฉพาะส่วนบุคคลของท่านต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	138	92.2
5,001-10,000 บาท	9	6.0
10,001-15,000 บาท	3	2.0
10. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	92	63.3
5,001-10,000 บาท	36	24.0
10,001-15,000 บาท	14	9.3
15,001-20,000 บาท	2	1.3
20,001-25,000 บาท	3	2.0

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัวจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
25,001-30,000 บาท	1	.7
30,001-35,000 บาท	2	1.3
11. รายจ่ายครอบครัวต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	68	45.3
5,001-10,000 บาท	55	36.7
10,001-15,000 บาท	20	13.3
15,001-20,000 บาท	2	1.3
20,001-25,000 บาท	2	1.3
25,001-30,000 บาท	1	.7
30,001-35,000 บาท	2	1.3
12. ท่านมีหนี้สินหรือไม่		
ไม่มี	36	24.0
มี	114	76.0
13. ครอบครัวท่านมีหนี้สินหรือไม่		
ไม่มี	12	8.0
มี	138	92.0
14. แหล่งสนับสนุนเงินกู้ที่ครอบครัวท่านกู้ยืมมีที่ใดบ้าง		
ญาติ	25	16.7
ธนาคาร	85	56.7
กองทุนหมู่บ้าน	38	25.3
นายทุน	2	1.3
15. การใช้จ่ายเงินในครอบครัว		
ใช้ร่วมกับครอบครัว	94	62.7
ต่างคนต่างใช้เงินตนเอง	3	2.0
ใช้ร่วมกันบางส่วน	33	22.2
ท่านเป็นผู้รับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่	20	13.3

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัวจำแนกตามข้อมูลทั่วไป(ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
16. รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับค่าใช้จ่าย		
มีพอใช้และเหลือเก็บ	18	12.0
พอกิน พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	87	58.0
ไม่พอใช้ขาดเงินไม่มีหนี้สิน	5	3.3
ไม่พอใช้และมีหนี้สิน	40	26.3
17. ศาสนาหรือสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของครอบครัวท่าน		
พุทธ	147	98.0
คริสต์	3	2.0
18. ภาพรวมภาวะสุขภาพของครอบครัวท่านในปัจจุบัน		
แข็งแรงดี	54	36.0
แข็งแรงพอใช้	76	50.7
มีโรคประจำตัวที่ไม่เรื้อรัง	6	4.0
มีโรคประจำตัวเรื้อรัง	14	9.3
19. ในรอบ 1 ปีที่ท่านรู้สึกที่ท่านถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ		
เคย	132	88.0
ไม่เคย	18	12.0

3. คุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างผลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธรเมื่อพิจารณาค่าคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 203.51 , S.D. = 20.16) ส่วนองค์ประกอบรายด้านนั้นพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 25.04 S.D. = 2.87) สำหรับ ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 14.47 S.D. = 2.74) ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 37.45 S.D. = 5.07) ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับดี (\bar{X} = 111.96 S.D. = 12.67) กล่าวโดยสรุปคุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดยโสธรมีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลางและค่าคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวรายด้านมากที่สุดคือด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบจำแนกตาม องค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้านและคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม (n = 150)

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว	\bar{X}	S.D.	95 % CI	การแปลผล
1. คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	203.51	20.16	195.39 – 194.39	ปานกลาง
2. คุณภาพชีวิตด้านกายภาพ	25.04	2.87	24.58 – 25.50	ปานกลาง
3. คุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์สังคม และจิตวิญญาณ	14.47	2.74	14.03 – 14.91	ปานกลาง
4. คุณภาพชีวิตด้านแหล่งประโยชน์ สนับสนุน	37.45	5.06	36.64 – 38.27	ปานกลาง
5. คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว	111.96	12.67	109.92 – 114.00	ดี

3.1 คุณภาพชีวิตครอบครัวรายข้อ

3.1.1 คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านกายภาพ

จากการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 8.0 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดมีอาการปวดตามร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้ และร้อยละ 13.4 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่มีความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 2.7 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีที่สามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเอง รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร (n= 150)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปล ผล
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกายภาพ								
1. มีการปวดตามร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำใน สิ่งที่ต้องการ*	2 (1.3)	10 (6.7)	72 (48.0)	47 (31.3)	19 (12.7)	3.47	.85	ปาน กลาง
2. มีกำลังวังชาเพียง พอที่จะทำสิ่งต่างๆใน แต่ละวัน(ทั้งในเรื่องงาน หรือ การ ค ำ เนิ น ชีวิตประจำวัน)	8 (5.3)	53 (35.3)	80 (53.3)	5 (3.3)	4 (2.7)	3.37	.76	ปาน กลาง
3. พอใจกับการนอนหลับ	16 (10.7)	70 (46.7)	54 (36.0)	9 (6.0)	1 (.7)	3.61	.79	ปาน กลาง
4. รู้สึกพอใจที่สามารถทำ สิ่งต่างๆผ่านไปได้ในแต่ ละวัน	8 (5.3)	64 (42.7)	71 (47.3)	6 (4.0)	1 (.7)	3.48	.69	ปาน กลาง
5. มีความจำเป็นต้องไปรับ การรักษา พยาบาลเพื่อที่จะทำงาน หรือมีชีวิตอยู่ไปได้ใน แต่ละวัน	1 (.7)	19 (12.7)	57 (38.0)	36 (24.0)	37 (24.7)	3.59	1.01	ปาน กลาง
6. พอใจกับความสามารถ ในการทำงานได้อย่างที่ เคยทำมา	10 (6.7)	75 (50.0)	62 (41.3)	3 (2.0)	- -	3.61	.64	ปาน กลาง
7. สามารถไปไหนมาไหน ด้วยตนเอง	28 (18.7)	84 (56.0)	34 (22.7)	3 (2.0)	1 (.7)	3.90	.74	ดี

*ข้อความเชิงลบ

3.1.2 คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ

จากการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 7.3 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีที่รู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบมีความหวัง) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 6.7 ที่ระบุว่า มากและมากที่สุดที่มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล นอกจากนี้พบว่ายังมีกลุ่มตัวอย่างมากถึง ร้อยละ 4.7 ที่ระบุ น้อยหรือไม่มีสมาธิในการทำงานต่างๆ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3.4 ที่ระบุ น้อยหรือไม่มีที่ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง เมื่อพิจารณาผลการศึกษารูปได้ว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิตครอบครัวในด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	จำนวน (ร้อยละ)							
ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ								
1. รู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่นมีความสุขความสงบ)	20 (13.3)	53 (35.3)	66 (44.0)	10 (6.7)	1 (0.7)	3.55	.85	ปานกลาง
2. มีสมาธิในการทำงานต่างๆ	8 (5.3)	65 (43.3)	70 (46.7)	6 (4.0)	1 (0.7)	3.49	.69	ปานกลาง
3. รู้สึกพอใจในตนเอง	17 (11.3)	80 (53.3)	51 (34.0)	2 (1.3)	-	3.75	.67	ดี
4. ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง	24 (16.0)	55 (36.7)	66 (44.0)	4 (2.7)	1 (0.7)	3.65	.80	ปานกลางดี
5. มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล*	1 (0.7)	9 (6.0)	54 (36.0)	53 (35.3)	33 (22.0)	3.72	.90	
6. รู้สึกว่าชีวิตท่านมีคุณค่าและมีความหมาย	29 (19.3)	74 (49.3)	42 (27.3)	5 (3.3)	1 (0.7)	3.83	.80	ดี

*ข้อความเชิงลบ

3.1.3 คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน

จากการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึง ร้อยละ 70.7 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่พอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.0 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่พอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ นอกจากนี้พบว่ายังมีกลุ่มตัวอย่างมากถึง ร้อยละ 12.7 ระบุว่าไม่มีและน้อยที่สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นและมากถึง ร้อยละ 21.4 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่าไม่มีและน้อยที่มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น นอกจากนี้พบว่ายังมีกลุ่มตัวอย่างมากถึง ร้อยละ 18.0 ระบุว่าไม่มีและน้อยที่มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดและมากถึง ร้อยละ 14.7 ระบุว่าไม่มีและน้อยที่พอใจในชีวิตทางเพศ กล่าวโดยสรุปคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว	มาก	มาก	ปาน	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	ที่สุด	จำนวน	กลาง	จำนวน	จำนวน			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน	16	90	36	3	2	3.77	.72	ดี
	(10.7)	(60.0)	(26.0)	(2.0)	(1.3)			
1. พพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา								
2. พพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ	14	79	51	5	1	3.67	.72	ดี
	(9.3)	(52.7)	(34.0)	(3.3)	(.7)			
3. รู้สึกว่าชีวิตในแต่ละวันมีความมั่นคงปลอดภัย	10	55	77	8	-	3.45	.70	ปานกลาง
	(6.7)	(36.7)	(51.3)	(5.3)	-			
4. พพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้	21	63	50	16	-	3.59	.86	ปานกลาง
	(14.0)	(42.0)	(33.3)	(10.7)	-			
5. มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น	4	18	96	31	1	2.95	.68	ปานกลาง
	(2.7)	(12.0)	(64.0)	(20.7)	(.7)			
6. สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น	13	51	67	18	1	3.38	.83	ปานกลาง
	(8.7)	(34.0)	(44.7)	(12.0)	(.7)			

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)
 (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปล ผล
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
7. ได้รู้ข่าวสารที่จำเป็น ในชีวิตแต่ละวัน	9 (6.0)	61 (40.7)	65 (43.3)	15 (10.0)	-	3.43	.75	ปาน กลาง
8. มีโอกาสได้พักผ่อน คลายเครียด	5 (3.3)	41 (27.3)	77 (51.3)	25 (16.7)	2 (1.3)	3.15	.78	ปาน กลาง
9. มีสภาพแวดล้อมติดต่อ สุขภาพ	14 (9.3)	61 (40.7)	67 (44.7)	7 (4.7)	1 (.7)	3.53	.76	ปาน กลาง
10. พอใจด้านการเดินทางไป ไหนมาไหน	11 (7.3)	63 (42.0)	64 (42.7)	11 (7.3)	1 (.7)	3.48	.77	ปาน กลาง
11. พอใจในชีวิตทางเพศ	8 (5.3)	25 (16.7)	95 (63.3)	12 (8.0)	10 (6.7)	3.06	.85	ปาน กลาง

3.1.4 คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว

จากการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 88.0 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่ครอบครัวได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพสุจริต ซื่อสัตย์ในการทำงาน นอกจากนี้ พบว่าร้อยละ 87.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ระบุมากหรือมากที่สุดครอบครัวสอนให้ขยัน มีมานะอดทน ไม่ท้อถอยเมื่อมีอุปสรรค และมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 0.7 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีครั้งที่ครอบครัวให้อิสระกับสมาชิกในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของบทบาทสมาชิก เช่น การเงิน สุขภาพ การเจ็บป่วย การศึกษา และครอบครัวสอนให้พึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน สอนให้ขยันมั่นในความดีตามคำสอนของศาสนาครอบครัวสอนให้เป็นคนมีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เมื่อพิจารณาผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	จำนวน (ร้อยละ)							
ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว								
1. สมาชิกในครอบครัวยอมรับและเคารพยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน	23 (15.3)	7 (49.3)	46 (30.7)	7 (4.7)	-	3.06	.85	ปานกลาง
2. สมาชิกในครอบครัวสามารถพูดคุยสื่อสารกันได้ทุกเรื่อง กล้าแสดงความคิดเห็น เปิดเผยความรู้สึกลักษณะเหมาะสม	17 (11.3)	83 (55.3)	45 (30.3)	5 (3.3)	-	3.75	.77	ดี
3. เมื่อมีภารกิจที่ต้องร่วมคิดและตัดสินใจ สมาชิกครอบครัวสามารถเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่คอยช่วยเหลือ ดูแล ประสานความสัมพันธ์ที่ดี	18 (12.0)	74 (49.3)	54 (36.0)	4 (2.7)	-	3.75	.70	ดี
4. สมาชิกในครอบครัวให้ความรัก ห่วงใยเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย	31 (20.7)	88 (58.7)	26 (17.3)	5 (3.3)	-	3.71	.71	ดี
5. การตัดสินใจในครอบครัว เช่น การเงิน สุขภาพ การเจ็บป่วย การศึกษา เป็นต้น เหมาะสมตามสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน	7 (4.7)	65 (43.3)	75 (50.0)	3 (2.0)	-	3.97	.72	ดี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้าน การทำหน้าที่ของ ครอบครัว								
6. ครอบครัวยให้อิสระกับสมาชิกในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของบทบาทสมาชิก เช่น การเงิน สุขภาพ การเจ็บป่วยการศึกษาเป็นต้น	11 (7.3)	77 (51.3)	61 (40.7)	1 (.7)	-	3.51	.62	ปานกลาง
7. สมาชิกครอบครัวช่วยกันหารายได้ และมีการวางแผนการใช้จ่าย มีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้านตามความรู้ความสามารถ	11 (7.3)	65 (43.3)	69 (46.0)	5 (3.3)	-	36.5	.62	ปานกลาง
8. สมาชิกครอบครัวมีการจัดหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตเช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้ายารักษาโรค เงินการศึกษาเป็นต้นสำหรับทุกคน	14 (9.3)	67 (44.7)	63 (42.0)	6 (4.0)	-	3.55	.68	ปานกลาง
9. สมาชิกครอบครัวใช้เวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ เช่น ทำอาหารรับประทานอาหารร่วมกันอย่างน้อยทุก 2 วัน ปลูกต้นไม้ ท่องเที่ยว คูทีวี เล่นกีฬา เป็นต้น	23 (15.3)	63 (42.0)	53 (35.3)	8 (5.3)	3 (2.0)	3.59	.72	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มาก	มาก	ปาน	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปล ผล
	ที่สุด	จำนวน	กลาง	จำนวน	จำนวน			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
10. ครอบครัวอบรม สั่งสอนขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้กับบุตรหลาน เช่น การมีสัมมาคารวะ การเคารพผู้ใหญ่ กตัญญูคนเฒ่าคนแก่ การไหว้ ขอบคุณ ขอโทษ เป็นต้น	33 (22.0)	77 (51.3)	35 (23.3)	5 (3.3)	- -	3.63	.88	ปาน กลาง
11. เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย ครอบครัวช่วยกันดูแลพาไปสถานบริการใกล้บ้าน เช่น คลินิก สถานีอนามัย โรงพยาบาล เป็นต้น	26 (17.3)	78 (52.0)	41 (27.3)	2 (1.3)	3 (2.0)	3.92	.76	ดี
12. เมื่อสมาชิกมีปัญหา ครอบครัวให้ความช่วยเหลือสนใจซักถามปัญหา	28 (18.7)	70 (46.7)	45 (30.0)	6 (4.0)	1 (.7)	3.81	.81	ดี
13. สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับ เช่น บิดา มารดาหาเลี้ยงครอบครัว อบรมเลี้ยงดูบุตร บุตรแสดงความเคารพ บิดา มารดา	23 (15.3)	90 (60.0)	34 (22.7)	2 (1.3)	1 (.7)	3.79	.82	ดี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}	S.D	แปล ผล
14. เมื่อมีความจำเป็น สมาชิกในครอบครัว ยินดีและสามารถ ปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่กันได้ตามสภาพ ปัญหาและความ ต้องการ	10 (6.7)	66 (44.0)	65 (43.3)	8 (5.3)	1 (.7)	3.88	.70	ดี
15. ครอบครัวความสัมพันธ์ ที่ดีกับเครือญาติทั้งสอง ฝ่าย เช่น คอยดูแล ช่วยเหลือทั้งในยาม ปกติและเจ็บป่วยหรือ เวลาที่เดือดร้อน เป็นต้น	20 (13.3)	82 (54.7)	46 (30.7)	2 (1.3)	- -	3.51	.73	ปาน กลาง
16. ครอบครัวสอนให้ พึ่งตนเอง มีความ รับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบ หมายทั้งในบ้านและที่ ทำงาน	21 (14.0)	84 (56.0)	44 (29.3)	1 (.7)	- -	3.80	.68	ดี
17. ครอบครัวให้ความ สำคัญส่งเสริมให้ ได้รับการศึกษาสูง	30 (20.0)	81 (54.0)	36 (24.0)	2 (1.3)	1 (.7)	3.83	.66	ดี
18. ครอบครัวสอนให้ คนมีเหตุผล ไม่ใช่ อารมณ์ตัดสินปัญหา	29 (19.3)	81 (54.0)	37 (24.7)	2 (1.3)	1 (.7)	3.91	.74	ดี
19. ครอบครัวสอนให้มี ระเบียบวินัย เคารพ กฎหมาย ตรงต่อเวลา	27 (18.0)	92 (61.3)	26 (17.3)	4 (2.7)	1 (.7)	3.90	.74	ดี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตครอบครัว	มาก ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}	S.D	แปล ผล
20. ครอบครัวสอนให้ ทำงานให้สำเร็จตาม เวลาที่กำหนดไม่ ผิดวันประกันพ่วง	30 (20.0)	90 (60.0)	27 (18.0)	2 (1.3)	1 (.7)	3.93	.72	ดี
21. ครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ ดีในการประกอบอาชีพ และรับผิดชอบใน หน้าที่การงาน	24 (16.0)	95 (63.3)	30 (20.0)	1 (.7)	-	3.97	.70	ดี
22. ครอบครัวส่งเสริมการ ประกอบอาชีพสุจริต ซื่อสัตย์ในการทำงาน	44 (29.3)	88 (58.7)	16 (10.7)	1 (.7)	1 (.7)	3.95	.62	ดี
23. ครอบครัวสอนให้ขยัน มีมานะอดทน ไม่ ท้อถอยเมื่อมีอุปสรรค	49 (32.7)	82 (54.7)	17 (11.3)	2 (1.3)	-	4.19	.68	ดี
24. ครอบครัวสอนให้รู้จัก เก็บออม ประหยัด	44 (29.3)	86 (57.3)	20 (13.3)	-	-	4.16	.68	ดี
25. ครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ ดีในการเก็บออมประหยัด	30 (20.0)	88 (58.7)	31 (20.7)	1 (.7)	-	3.98	.66	ดี
26. ครอบครัวสอนให้ยึด มั่นในความดีตามคำ สอนของศาสนา	40 (26.7)	89 (59.3)	19 (12.7)	2 (1.3)	-	4.11	.66	ดี
27. ครอบครัวปฏิบัติเป็น ตัวอย่างในการยึดมั่นใน ความดีตามคำสอนของ ศาสนา	31 (20.7)	96 (64.0)	22 (14.7)	1 (.7)	-	4.05	.62	ดี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนของคุณภาพชีวิต ครอบครัวด้านการทำหน้าที่ครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	จำนวน (ร้อยละ)							
28. ครอบครัวสอนให้เป็นคนมีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา	38 (25.3)	86 (57.3)	24 (16.0)	2 (1.3)	-	40.7	.68	ดี
29. ครอบครัวสอนให้เป็นคนมีจิตใจเสียสละต่อส่วนรวม ให้ความร่วมมือชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่อาศัย	23 (15.3)	98 (65.3)	26 (17.3)	3 (2.0)	-	3.94	.63	ดี

คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล ไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบ 4 ด้านพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 56.7 ที่ระบุนานและมากที่สุดที่คิดว่ามีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) และร้อยละ 44.0 ของกลุ่มตัวอย่างที่ระบุนานและมากที่สุดที่มีความพอใจในสุขภาพตอนนี้ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 2.7 ระบุน้อยหรือไม่มีที่คิดว่ามีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.0 ระบุน้อยหรือไม่มีที่มีความพอใจในสุขภาพตอนนี้ กล่าวโดยสรุปพบว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม ข้อ 1 และข้อ 55 อยู่ในระดับปานกลาง ดังแสดงตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวยุค 1 และข้อ 55 ซึ่งไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ตามการรับรู้
 ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

องค์ประกอบของ คุณภาพชีวิต ครอบครัวยุค	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มี	\bar{X}	S.D	แปลผล
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีความพอใจ ในสุขภาพ ตอนนี้	13 (8.7)	53 (35.3)	75 (50.0)	8 (5.3)	1 (.7)	3.46	.76	
2. คิดว่ามี คุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่)	15 (10.0)	70 (46.7)	61 (40.7)	4 (2.7)	-	3.64	.70	ปาน กลาง

4. ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล โดยภาพรวม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล
 ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดยโสธร พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลอยู่ในระดับ
 ปานกลาง (\bar{X} =60.37, SD.=6.29) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของ
 สตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ระดับน้อย (19-44 คะแนน)	1	0.7
ระดับปานกลาง (47-70 คะแนน)	135	90.0
ระดับมาก (71-95 คะแนน)	14	9.3

(Mean=60.37, SD.=6.29, Min=40, Max=81)

แยกรายข้อ

จากการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึง ร้อยละ 72.0 ที่ระบุว่ามากที่สุดและมากที่มีความต้องการได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับกลุ่มแรงงานในระบบ และร้อยละ 66.0 ระบุว่ามากและมากที่สุด ที่รู้สึกภูมิใจในงาน /อาชีพนอกจากนั้นยังพบว่ายังมีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 66.0 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีที่ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเย็บผ้าโหล และร้อยละ 55.3 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีที่มีหลักประกันสุขภาพ/ประกันชีวิตแก่ตนเองและครอบครัวแล้ว เมื่อพิจารณาในเรื่องความเป็นผู้หญิงเป็นปัญหาอุปสรรคต่ออาชีพเย็บผ้าโหลที่ทำอยู่ กลุ่มตัวอย่างมีมากถึงร้อยละ 64.6 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มี ส่วนเรื่องคิคว่างานที่ทำอยู่มีความเหมาะสมกับเพศหญิงกลุ่มตัวอย่าง ระบุที่มีมากและมากที่สุด ร้อยละ 58.0 ส่วนค่าเฉลี่ยค่าคะแนนสูงสุด อันดับ 1 คือเรื่องต้องการรับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับแรงงานในระบบ ($\bar{X} = 3.99$, S.D= 0.96) อันดับ)ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง 19 ข้อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดถึงสูงสุดอยู่ระหว่าง 1.95 ถึง 3.99 และมีค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.63 ถึง 1.15 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนน ของความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150)

ความพึงพอใจ	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
1. พึงพอใจในงาน/อาชีพเย็บผ้าโหลที่ทำอยู่	13 (8.7)	75 (50.0)	58 (38.7)	3 (2.0)	1 (.7)	3.64	.70	ปาน กลาง
2. คิคว่างาน/อาชีพเป็นอาชีพที่มีโอกาสก้าวหน้าดีหรือมีโอกาสขยายกิจการ	8 (5.3)	52 (34.7)	79 (52.7)	9 (6.0)	2 (1.3)	3.37	.74	ปาน กลาง
3. รู้สึกภูมิใจในงาน /อาชีพ	17 (11.3)	82 (54.7)	48 (32.0)	3 (2.0)	-	3.75	.68	มาก
4. งาน/อาชีพมีความมั่นคงเพียงพอ	6 (4.0)	48 (32.0)	85 (56.7)	11 (7.3)	-	3.33	.67	ปาน กลาง
5. พึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากงาน/อาชีพ	9 (6.0)	34 (22.7)	89 (59.3)	18 (12.0)	-	3.23	.73	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนน ของความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

ความพึงพอใจ	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
6. สภาพแวดล้อมทำให้ มีความกระตือรือร้น ในการทำงาน	9 (6.0)	75 (50.5)	58 (38.7)	6 (4.0)	2 (1.3)	3.55	.73	ปาน กลาง
7. ความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงานหรือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง	1 (.7)	13 (8.7)	92 (61.3)	41 (27.3)	3 (2.0)	3.78	.63	มาก
8. คิดว่าจะสนับสนุนให้ ลูกหลานสืบทอด อาชีพนี้	9 (6.0)	44 (29.3)	69 (46.0)	22 (14.7)	6 (4.0)	3.19	.90	ปาน กลาง
9. คิดว่าอาชีพที่ทำมี ความปลอดภัยต่อสุขภาพ	4 (2.7)	25 (16.7)	90 (60.0)	28 (18.7)	3 (2.0)	2.99	.74	ปาน กลาง
10. พอใจกับความ สามารถในปัจจุบัน	11 (7.3)	71 (47.3)	64 (42.7)	4 (2.7)	-	3.59	.67	ปาน กลาง
11. คิดว่าอาชีพที่ทำยังมี คุณค่าแก่สังคม	13 (8.7)	74 (49.3)	60 (40.)	1 (.7)	2 (1.3)	3.63	.71	ปาน กลาง
12. มีความคิดที่จะเปลี่ยน อาชีพ*	3 (2.0)	15 (10.0)	66 (44.0)	34 (22.7)	32 (21.3)	2.49	1.0	ปาน กลาง
13. ต้องการรับสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ ต่างๆ เหมือนกับ แรงงานในระบบ	52 (34.7)	56 (37.3)	33 (22.0)	6 (4.0)	3 (2.0)	3.99	.96	มาก
14. คิดว่ามาตรการและ แนวทางของรัฐใน ปัจจุบันได้แก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นกับแรงงาน นอกระบบ	45 (30.0)	26 (17.3)	55 (36.7)	21 (14.0)	3 (2.0)	3.59	1.12	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนน ของความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล (n= 150) (ต่อ)

ความพึงพอใจ	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
15. คิดว่าปัจจุบันอาชีพ มีระบบและกลไก รองรับด้านการ ประกันรายได้ดีแล้ว	2 (1.3)	19 (12.7)	59 (39.3)	22 (14.7)	48 (32.0)	2.37	1.10	ปาน กลาง
16. ได้รับสวัสดิการและ สิทธิประโยชน์จาก ภาครัฐในการ ช่วยเหลือการทำ อาชีพเย็บผ้าโหล	3 (2.0)	16 (10.7)	32 (21.3)	24 (16.0)	75 (50.0)	1.99	1.15	น้อย
17. มีหลักประกัน สุขภาพ/ประกันชีวิต แก่ตนเองและ ครอบครัวดี	3 (2.0)	19 (12.7)	45 (30.0)	32 (21.3)	51 (34.0)	2.27	1.12	น้อย
18. คิดว่างานที่ทำอยู่นี้มี ความเหมาะสมกับ เพศหญิง	19 (12.7)	68 (45.3)	59 (39.3)	2 (1.3)	2 (1.3)	3.67	.77	มาก
19. คิดว่าความเป็นผู้หญิง มีปัญหาอุปสรรคต่อ อาชีพที่ทำอยู่	1 (.7)	11 (7.3)	41 (27.3)	23 (15.3)	74 (49.3)	1.95	1.06	น้อย

ข้อความเชิงลบ*

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดยโสธร

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัว โดยรวมและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว รายด้าน 4 ด้านประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน ด้านการดำเนินงานของครอบครัว ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลที่รับงานมาทำที่บ้าน ในจังหวัดยโสธร โดยใช้

วิธีสถิติ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ พบว่า ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัว โดยรวม ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลที่รับงานมาทำที่บ้าน ในจังหวัดยโสธรในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.36, p\text{-value} = .00$) ในส่วนของผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์รายด้านขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวนั้นพบว่าด้านกายภาพ ($r=0.28, p\text{-value}=.00$) ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ($r=0.17, p\text{-value}=.04$) ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน ($r=0.32, p\text{-value}=.00$) ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว ($r=0.32, p\text{-value}=.00$) ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล กับคุณภาพชีวิตครอบครัว ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบจังหวัดยโสธรในภาพรวมและรายด้าน

คุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหล	ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล	
	r	p - value
จังหวัดยโสธร		
1. คุณภาพชีวิตด้านกายภาพ	.277**	.001
2. คุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ	.170*	.037
3. คุณภาพชีวิตด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน	.315**	.000
4. คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว	.319**	.000
5. คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	.364**	.000

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

6. คำถามปลายเปิด

ตารางที่ 4.11 คำถามปลายเปิดด้านปัญหาและความต้องการด้านสวัสดิการแรงงานนอกระบบตาม การรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดยโสธร (n = 150)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการค่าแรงที่สูงขึ้นทั้งรายโหลและรายชิ้น	150	100
2. ต้องการมีงานเย็บผ้าโหลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	150	100
3. ต้องการเงินชดเชยรายได้เมื่อเจ็บป่วยจากการทำงาน	97	100
4. ต้องการได้รับสวัสดิการเหมือนกับแรงงานในระบบ	135	90.0
5. ต้องการสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด	104	89.33
6. ต้องการเงินทุนกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ย	127	84.7
7. ต้องการจักรเย็บ จักรโพงและอุปกรณ์ในการเย็บผ้าโหลในราคา ผ่อนส่งระยะยาว	122	81.3
8. ต้องการให้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามารับผิดชอบดูแลอย่างต่อเนื่อง	110	73.3
9. ต้องการความคุ้มครองกรณีเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน	108	72.0
10. ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี	130	69.3
11. ต้องการได้สิทธิการรักษาพยาบาลตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม	142	64.7
12. ต้องการให้มีการประกันราคาผ้าโหล จ่ายค่าตอบแทนตาม ชิ้นงาน ความยากง่าย	94	62.7
13. มีความต้องการให้สนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรมเพิ่มเติมทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น การใช้จักรโพง เทคนิคการเย็บ ผ้าลูกไม้ การตีเกล็ดผ้าพิเศษ	84	56.0
14. ต้องการให้มีกองทุนในการศึกษาดูงาน	72	48.0

*หมายเหตุ กิต%จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 150 คน (n = 150)

7. อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวและศึกษาความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้า โหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามผลการวิจัยดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า เป็นสตรีทั้งหมดจำนวน 150 คน กลุ่มอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงอายุ 38 ปี อายุมากที่สุดเฉลี่ย 55 ปี และอายุน้อยที่สุดเฉลี่ย 16 ปี สถานภาพคู่เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 70.7 รายได้ต่อเดือนเฉพาะส่วนตัวไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 91.3) จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัย ที่สอดคล้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบมาก่อน มีเพียงการศึกษาวิจัยที่ใกล้เคียงกันและผู้วิจัยขอยกในส่วนประเด็นที่สอดคล้องและใกล้เคียงกันในเรื่องของประเด็นของกลุ่มตัวอย่าง เพศ และการรับงานเย็บผ้าโหลไปทำที่บ้านและเป็นแรงงานนอกระบบประเด็นคุณภาพชีวิตครอบครัว ดังนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ นิรชา แสนกันคำ (2548) ได้ศึกษาสภาพการทำงานและสวัสดิการของกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านกรณีศึกษากลุ่มรับผ้าจากโรงงานในเขตจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับงานที่บ้านส่วนใหญ่เป็นสตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.0) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 66.0)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม ตามการรับรู้ของสตรีแรงงานนอกระบบในจังหวัดยโสธร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 203.51, S.D. = 20.16$) ส่วนองค์ประกอบรายด้านนั้นพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 25.04, S.D. = 2.87$) องค์ประกอบด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 14.47, S.D. = 2.74$) องค์ประกอบด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 37.45, S.D. = 5.07$) และองค์ประกอบด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 111.96, S.D. = 12.67$) กล่าวโดยสรุปคุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดยโสธร มีคุณภาพชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านกายภาพ ซึ่งหมายถึงเป็นการรับรู้สภาพด้านร่างกายของบุคคลที่มีผลต่อชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 203.51, S.D. = 20.16$) พบว่าครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงอายุ 38 ปี อายุมากที่สุดเฉลี่ย 55 ปี และอายุน้อยที่สุดเฉลี่ย 16 ปี สถานภาพสมรสคู่ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เรียนจบเพียงระดับประถมศึกษา ซึ่งต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้านงานเรือนและเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว ทำให้สตรีเย็บผ้าโหลไม่มีเวลาพอที่จะใส่ใจต่อการดูแลสุขภาพของตนเองซึ่งสอดคล้องกับบริบทของครอบครัวลำดับที่ 1 ไม่เคยตรวจสุขภาพประจำปีเนื่องจากไม่มีเวลาเพราะเวลามีจำกัด “เหมือนนาฬิกาชีวิต” เวลาที่ถูกกำหนดไว้แล้วโดยเฉพาะช่วงงานด่วนซึ่งสำคัญมากนั้นหมายถึงเม็ดเงินที่จะได้ ส่วนปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุดมักเป็นปัญหาจากการนั่งทำงานเป็นเวลานานติดต่อกันทำให้มีการปวดตามร่างกาย รองลงมาเป็นปัญหาเรื่องสายตา/แสบตาจากการนั่งจ้องเย็บผ้านานๆ

นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีเย็บผ้าโหลป่วยเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพ เช่น โรคกระเพาะอาหารที่เกิดจากการรับประทานอาหารไม่ตรงเวลา รับประทานอาหารขาดคลายกล้ามเนื้อ โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ จากการกลั้นปัสสาวะ ซึ่งสาเหตุเนื่องจากการเร่งรีบทำงานส่งให้นายจ้างให้ทันเวลา ดังจะเห็นได้จากบริบทของทั้งสามครอบครัวโดยเฉพาะในครอบครัวลำดับที่ 3 ที่กล่าวว่า “ทราบมากในเวลาทีปัสสาวะจะออกมาได้ที่ละหยุดทั้งแสบและขัดเวลาปัสสาวะ ปวดท้องน้อย เทบจะระเบิด” แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความจำเป็นและรายได้ ที่จะได้มาเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดจากเม็ดเงินที่ได้มาจากการเย็บผ้าโหล จึงจำยอมทนต่อ แม้ทราบดีถึงสิ่งที่จะเกิดตามมากับตนเอง” สอดคล้องกับสุวิทย์ อินนามมา (2550); ธวัชชัย อูราสุข (2551) พบว่า มีปัญหาจากการรับผ้าโหลมาทำที่บ้าน ได้แก่ การจัดสถานที่ สภาพสิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก ในการทำงาน สภาพทางกายภาพของสถานที่ทำงานของคนในชุมชนยังไม่ถูกต้อง อัตราการเกิดโรคอันเกิดจากการประกอบอาชีพ ในกลุ่มผู้หญิงเกือบร้อยละ 70 - 80 เป็นโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบขั้นรุนแรง โรคปวดหลัง ปวดเอว ปัญหาเกี่ยวกับสายตา โรคภูมิแพ้ อันเนื่องมาจากการโหมทำงานหนักอย่างต่อเนื่อง ไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง เมื่อสตรีเย็บผ้าโหลเกิดความเจ็บป่วยขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการซื้อยามาทานเอง โดยไม่ทราบถึงอันตรายที่จะตามมา ซึ่งปัญหาทางสุขภาพที่กล่าวมาข้างต้นล้วนส่งผลต่อสุขภาพของสตรีเย็บผ้าโหลและบางอย่างก็ส่งผลต่อสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวด้วย และเนื่องจากสตรีเย็บผ้าโหลส่วนใหญ่อยู่ในฐานะบทบาทผู้ให้การดูแล แก่สมาชิกในครอบครัวที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ หรือในบางครอบครัวที่สามีเสียชีวิตไปแล้วต้องทำหน้าที่เป็นทั้งบิดาและมารดาในเวลาเดียวกันดังได้กล่าวถึงในบริบทครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร ลำดับที่ 3 ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว ทำให้สตรีเย็บผ้าโหลมุ่งความสนใจไปที่การงานมากกว่าสุขภาพ เพราะการไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลต้องเสียค่าใช้จ่าย และต้องเสียเวลาในการทำงานทำให้ขาดรายได้ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ อาจจะส่งผลให้ไม่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการรักษา และการปฏิบัติตน ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากต้องแบกรับภาระของครอบครัวไว้ทั้งหมดตั้งเพียงผู้เดียว ทั้งการเป็นผู้หารายได้หลักมาจุนเจือครอบครัว และบทบาทของผู้ให้การดูแลครอบครัว ครอบครัวของสตรีเย็บผ้าในจังหวัดยโสธรพบว่าส่วนใหญ่ในครอบครัวจะมีเด็ก ผู้สูงอายุ และในบางครอบครัวพบว่า มีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ทั้งที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะเห็นได้จากบริบทชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลลำดับที่ 2 ที่เป็นสะใภ้ในครอบครัว ต้องทำหน้าที่ให้การดูแลคนกลุ่มนี้ “รับภาระดูแลมากขึ้นเป็นเท่าตัวทั้งไปเฝ้าที่โรงพยาบาล เมื่อกลับบ้านมียาเพิ่มขึ้นเป็น 7 ซอง ต้องจัดยาให้รับประทานเอง สายตาก็ไม่ค่อยดี เพราะต้องจ้องเย็บผ้าโหลตลอด ทั้งต้องดูแลเรื่องอาหารตามคำแนะนำของแพทย์ เป็นอาหารจืด ไขมันน้อย จากคำพูดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า

สตรีเย็บผ้าโหล ต้องแบกรับภาระมากมายในครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมของคนอีสานที่คาดหวังว่าให้บุตรชายแต่งงานแล้วให้ลูกสะใภ้มาดูแลแม่สามีในยามเจ็บไข้ หรือเมื่อช่วยเหลือตัวเองได้น้อยลง ทำให้สตรีต้องรับบทหนักทั้งในด้านอาชีพการงาน การดูแลครอบครัวทั้งงานบ้านงานเรือน การดูแลเมื่อมีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วย สิ่งเหล่านี้ย่อมสะท้อนกลับเป็นผลต่อสุขภาพกายของสตรีเย็บผ้าในจังหวัดยโสธรส่งผลให้ พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 8.6 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่มีอาการปวดตามร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้ นอกจากนี้ยังพบกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.0 ระบุน้อยและไม่มีเลยที่มีกำลังวังชาเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวัน และร้อยละ 13.4 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดที่มีความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 2.7 ที่ระบุว่าน้อยและไม่เคยมีกำลังวังชาเพียงพอ ที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวัน ดังนั้นจึงควรได้รับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านกายภาพให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

ด้านจิตอาวมณ์สังคมและจิตวิญญาณ พบว่า มีระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 25.04$, S.D. = 2.87) ศึกษาวิจัยครั้งนี้องค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านจิตอาวมณ์สังคมและจิตวิญญาณของสตรีเย็บผ้าโหล คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของสตรีเย็บผ้าโหลนั้น มีการรับรู้ทางบวกที่บุคคลในครอบครัวมีต่อตนเอง มีการรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง มีการรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 7.3 ที่ระบุว่าน้อยและไม่มีที่รู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบมีความหวัง) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 6.7 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุด ที่มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวังวิตกซึ่งกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อเสีย ดังจะเห็นได้จากบริบทครอบครัว ของสตรีเย็บผ้าโหลในลำดับที่กล่าวว่า “เคยคิดที่จะฆ่าตัวตายตามสามีหรือ มีชีวิตอยู่ในทุกวันนี้เพราะได้กำลังใจจากลูกและเพื่อนๆ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่เย็บผ้าโหลด้วยกันเย็บผ้าไปขายไปแลกเปลี่ยนปัญหา กัน ปรับทุกข์กันไปน้ำตาร่วงรดผ้าโหลพຽນี้ก็วันใหม่แล้วอีกไม่กี่ชั่วโมงอดทนนะรอวันใหม่สิ่งใหม่ต้องมีและเกิดขึ้น” ซึ่งการส่งเสริมให้กล้าพูดระบายความรู้สึกกับบุคคลที่ไว้ใจได้เมื่อโกรธหรือรู้สึกไม่พอใจไม่สบายใจทำให้ผ่อนคลาย สามารถจัดการกับความเครียด และปัญหาที่เกิดขึ้นได้สำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของสุภานี เกษมสันต์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะเครียดของแรงงานสตรีที่รับงานมาทำที่บ้านในเขตภาคเหนือ พบว่า บุคคลในครอบครัวเป็นแหล่งช่วยเหลือเมื่อไม่สบายใจหรือเกิดปัญหา และการที่บุคคลมีครอบครัวหรือเพื่อนช่วยประคับประคองจิตใจหรือให้กำลังใจ จะสามารถควบคุมปัญหาได้สำเร็จกว่าบุคคลที่อยู่เพียงลำพัง สอดคล้องกับผลการศึกษาของรัชชัชยกันทะวันนา (2550) พบว่ามีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ทั้งนี้การที่สตรีแรงงานเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธร ต้องแบกรับภาระหลายด้านทั้งในฐานะเป็นผู้ประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาจุนเจือ

ครอบครัว ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นภรรยาที่ดีของสามี และเป็นแม่ที่ดีของลูก เป็นลูกสะใภ้ที่ดีของแม่สามี ส่งผลให้ สตรีเย็บผ้าโหลได้รับความกดดันจากภาระหน้าที่ในการแสดงบทบาทหลาย ๆ ด้านทั้งภายนอกและภายในครอบครัว รวมไปถึงแรงกดดันจากสภาพการจ้างที่นายจ้างหรือผู้จ้างงานนอก พยายามกดค่าแรงและขาดความสม่ำเสมอในการได้รับงาน แต่เมื่อเป็นบทบาทและภาระของแรงงานสตรีต่อความอยู่รอดของครอบครัว ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่อบทบาทของสตรีในสังคมไทย ซึ่งสตรีแรงงานเย็บผ้าโหลในจังหวัดยโสธรยอมรับและพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ในปัจจุบันของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ไร้อะไรดีจากการเยี่ยมชมติดตามสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในพื้นที่พบว่า จังหวัดยโสธรมีโครงการนำร่องพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงระบบในการเฝ้าระวังและพัฒนาการดูแลโรคซึมเศร้าและการประเมินความเครียดของกรมสุขภาพจิตเป็นโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ในประชาชนทั่วไปโดยทีมสุขภาพจิตจังหวัดยโสธรและทีมงานวิจัยจากโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานทุกขั้นตอน มีโครงการวิจัยโรคซึมเศร้าเพื่อพัฒนาระบบงานและมีกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม เริ่มจากคัดกรองหากกลุ่มเป้าหมายโดยอาสาสมัครสาธารณสุข ด้วยแบบประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถามภาษาอีสานในระดับครอบครัวทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้าน หากพบว่า “มีอาการ” คัดกรองต่อด้วยแบบประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า 9 คำถามและ 8 คำถามภาษาอีสาน โดยบุคลากรสาธารณสุข นำพาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเข้าสู่การเยียวยาทางใจจากแพทย์ในโรงพยาบาลลดอัตราการป่วยใหม่ ลดอัตราการฆ่าตัวตาย ค้นหาปัจจัยเสี่ยงป้องกันการเกิดโรค พัฒนาแนวทางและเทคโนโลยีแก้ไขปัญหาคัดกรองฆ่าตัวตาย อย่างครบวงจรและเยี่ยมชมติดตามที่บ้านโดยอาสาสมัครสาธารณสุข และบุคลากรสาธารณสุขทุก 1 เดือนจนรับยาครบ 6 เดือนมีศูนย์รับปรึกษาให้คำแนะนำตลอด 24 ชั่วโมง สามารถวัดข้อมูลได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพมีประชาชนได้รับการคัดกรองทั้งหมด 282,320 คน ผลมีอาการจากประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถามภาษาอีสาน จำนวน 17,190 คน ผลมีอาการจากประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า 9 คำถามภาษาอีสาน จำนวน 2,506 คน ผลมีอาการ จากประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า 8 คำถาม ภาษาอีสาน (ประเมินการฆ่าตัวตาย) จำนวน 16,14 คน และพบว่าคะแนนมากกว่า 17 คะแนน ระดับรุนแรง 11 คน ได้รับการรักษา 1,465 คนในการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้าครอบคลุมเป็นการสร้างแหล่งประโยชน์สนับสนุนครอบครัว ในมิติทางจิตใจที่เข้มแข็งจากรากหญ้าสู่รากแก้วให้เข้าถึงบริการได้อย่างครอบคลุมใกล้บ้านใกล้ใจ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีโครงการสำคัญนำร่องพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงระบบในการเฝ้าระวังและพัฒนาการดูแลโรคซึมเศร้าและการประเมินความเครียดในจังหวัดยโสธรในกลุ่มประชาชนทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านจิตอาสามณ์สังคมและจิตวิญญาณพบว่าระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งเกิดจากที่สตรีเย็บผ้าโหลมีเวลาจำกัดเป็นช่วงเร่งด่วน

ขยันเฮ็ดหลายชิ้น จึงได้เงินเพื่อลูกเรียน รายจ่ายนับวันเพิ่ม คิแหนแต่บ่ได้ซื้อข้าวกิน” มีเพียงบาง
 หมู่บ้านของสตรีเย็บผ้าโหลที่มีทีมงานที่เข้มแข็ง เช่น ทีมงานกลุ่มเย็บผ้าโหล เจเจ พบว่ามีสาขาและ
 มีเครื่องช่ายมากที่สุดที่กระจายลงตามหมู่บ้านในจังหวัดยโสธรมีสมาชิกทั้งหมด 100 คน นอกนั้น
 จะเป็นกลุ่มย่อยมีสมาชิกกลุ่มละ 3-6 คน กลุ่มนี้จะรับงานจากโรงงานเดิมที่กรุงเทพมหานคร มีการ
 จ่ายงานนอก มากับรถโดยสารประจำทางส่งให้กับกลุ่มต่างๆตามหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าเป็น
 การรวมกลุ่มเพื่อรับงานและส่งงาน เท่านั้น และมีเพียงกลุ่มเดียวที่ได้รับการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายใน
 เรื่องค่าไฟฟ้าและสถานที่ในการประกอบกรเย็บผ้าโหล และมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานเพิ่มทักษะ
 โดยได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ จากองค์การบริหารส่วนตำบลบาคเรือ ได้แก่ กลุ่มเย็บผ้า
 โหลบ้านคอนเรือ แต่ยังพบปัญหาในเรื่องของความต่อเนื่องในการรับงานเข้ามา จากผู้ประกอบการ
 หรือผู้จ้างงาน เนื่องจากไม่มีสัญญาว่าจ้าง ไม่มีอำนาจในการต่อรอง หรือประกันรายได้ ทุกอย่าง
 ผู้ประกอบการหรือผู้จ้างงาน จะเป็นผู้กำหนด ส่งผลให้ทีมงานทำไม่สม่ำเสมอและถูกกดราคา
 ชั่วโมงในการทำงานต่อวันมากขึ้นในช่วงมี“Orderควน” เสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการทำงานมากขึ้น
 และจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่ามีการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองน้อยมาก เช่น ผ้าปิดปากปิด
 จมูกและรองเท้าป้องกันไฟดูดและสิ่งเหล่านี้ผู้รับงาน ต้องจัดหาเองจึงทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะใช้
 อุปกรณ์ป้องกัน เนื่องจากจะทำให้สูญเสียรายได้จากค่าแรงที่น้อยอยู่แล้วเป็นทุนเดิม นอกจากนี้
 พบว่าในเรื่องคิดว่างาน/อาชีพที่ทำอยู่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพร้อยละ 60 เรื่องมีสภาพแวดล้อมที่ดี
 ต่อสุขภาพเพียงร้อยละ 44.7 และทั้ง 2 เรื่องระบุที่ระดับปานกลางสอดคล้องกับวินัยลู่วีโรจน์
 (2551) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของรัฐ ในการส่งเสริมผู้รับงานไปทำที่บ้านพบว่า มี ชั่วโมงในการ
 ทำงานมีช่วงสูงสุด 7-8 ชั่วโมงติดต่อกัน การรับงานไปทำที่บ้านไม่สม่ำเสมอ มากที่สุดเป็นช่วง
 เดือนมกราคม ไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นทางการ จากเหตุผลไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมและสอดคล้อง
 กับสวิตซ์ อินนามมา (2550) ได้ศึกษา เรื่อง แรงงานนอกระบบ: วิถีชีวิต สภาพการทำงาน การดูแล
 สุขภาพและสังคมในกลุ่มเย็บผ้าโหล พบว่าไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลอย่างต่อเนื่อง
 มีระยะเวลาในการทำงานติดต่อกันมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวันนอกจากนี้พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึง
 ร้อยละ 12.7 ระบุว่าน้อยและไม่มีที่สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นและมากถึง
 ร้อยละ 21.4 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่าน้อยและไม่มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น นอกจากนี้พบว่า
 มีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 18.0 ระบุว่าน้อยและไม่มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียด และมากถึง
 ร้อยละ 8.0 ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระบุว่ามีน้อยและไม่มีมีความพอใจด้านการเดินทางไปไหนมาไหน
 ส่วนพอใจในชีวิตทางเพศ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าน้อยและไม่มี ร้อยละ 15.3 อย่างไรก็ตามก็ตีจากผล
 การศึกษานี้เป็นสิ่งสะท้อนผลลัพธ์ออกมาได้ปรากฏผลในเรื่องของการมีแหล่งสนับสนุนในระดับ
 ปานกลางยังมีส่วนที่ขาดหายไปที่จะต้องเพิ่มเติม เป็นเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่

ภาครัฐอย่างจริงจังเพื่อขับเคลื่อนให้สตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบมีแหล่งประโยชน์สนับสนุนในระดับที่ดีต่อไป

ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ องค์กรประกอบคุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวของสตรีเย็บผ้าโหล คือกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัว ที่สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกและคุณภาพชีวิตที่ดีในครอบครัว ซึ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของสมาชิกในครอบครัวและของสังคม จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 37.45$, S.D. = 5.07) มีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 88.0 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุดได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพสุจริต ซื่อสัตย์ในการทำงานและร้อยละ 78.4 ครอบครัวสอนให้ขยัน มีมานะอดทนไม่ทอดทิ้งเมื่อมีอุปสรรค มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสอนให้ยึดมั่นในความดีตามคำสอนของศาสนาครอบครัวสอนให้เป็นคนมีเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราจะเห็นได้จากในครอบครัวที่มีผู้ดูแลและผู้หารายได้หลักเป็นผู้หญิงนั้น ต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเพราะการที่สตรีเย็บผ้าโหลต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้านและผู้หาเลี้ยงครอบครัวทำให้สตรีเย็บผ้าโหลต้องแบกรับภาระเพิ่มขึ้น ดังนั้นจากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนี้พบว่า สมาชิกในครอบครัวรับรู้บทบาทและปฏิบัติตามหน้าที่ของตน และสมาชิกทุกคนก็มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความสามารถเช่น สามีของสตรีเย็บผ้าโหลได้ช่วยเหลือในการรับผิดชอบงานบ้านบางส่วนดังจะเห็นได้จากบริบทชีวิตสตรีเย็บผ้าโหลที่เข้ามาช่วยเย็บผ้าในช่วงงานเร่งด่วน ส่วนบุตรก็ช่วยเหลืองานบ้านบางส่วนเท่าที่ทำได้ จากคำกล่าวที่ว่า “สามีได้เข้ามาช่วยจ่ายงานและเย็บผ้าโหลหลังเลิกงานลูกสาวคนเล็กช่วยจัดคิ้วโพ้งผ้า จัดคิ้วใช้จักรลาเย็บผ้ายัดลาแขนและคอเสื้อ เก็บเงินในราคาตัวละ 50 สตางค์” หรือ “วันหยุดเสาร์อาทิตย์ลูกสาวคนเล็กมาช่วยเย็บบ้างช่วยตัดเศษด้ายพอฟ่อนแรงลงไป” “บุตรสาวคนเล็กจะช่วยงานตลอด ทั้งช่วยใส่ซิป ตัดด้ายส่วนเกินออกอยู่ข้างกองผ้าเหมือนภูเขาลูกเล็กในบ้าน สามีช่วยเย็บตีเส้น “โพ้งผ้า ลาแขน” เข้ามาช่วยเป็นมือสำรอง นอกจากนี้ยังพบว่าการที่ครอบครัวมีผู้หญิงทำหน้าที่เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว ทำให้อำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้หญิง เช่น การเงิน สุขภาพ การเจ็บป่วย การศึกษา เป็นต้น ส่วนด้านการสื่อสารในครอบครัวพบว่าสตรีเย็บผ้าโหลมีโอกาสในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว แต่ขาดการติดตามดูแลพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ดังคำพูดที่กล่าวว่า “หนูเกือบสูญเสียลูกชายเพราะมันยุ่งอยู่กับการเย็บผ้าโหลและจ่ายงานให้ลูกน้องทำไมได้ใส่ใจหรือสนใจ สังเกต” รวมทั้งการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของครอบครัวก็ลดลง ส่วนเรื่องปัญหาและความขัดแย้งภายในครอบครัวนั้น สมาชิกในครอบครัวรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์และความรุนแรง ดังจะเห็นได้จากคำ

กล่าวของสตรีเย็บผ้าโหลที่ว่า “ต้องปรามสามี่ไว้ให้อดทนต่อ” หรือ “ต้องผ่อนปรนไปบ้างเพื่อลดความตึงเครียดในครอบครัวลง” สอดคล้องกับการสัมภาษณ์สตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีงานจากอาชีพเย็บผ้าโหลที่สร้างรายได้เพียงพอต่อการยังชีพในบ้านเกิดและได้เลี้ยงดูลูก คูแตรครอบครัวควบคู่กันไปด้วย ถือเป็นความสำเร็จและความภูมิใจพึงพอใจของแรงงานสตรีกลุ่มนี้ เนื่องจากเป็นช่องทางที่สำคัญในการเพิ่มคุณภาพชีวิตครอบครัว จากการได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้า ไม่ได้อพยพหรือเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างถิ่นทำให้ครอบครัวอบอุ่น (พร้อมบุญ พานิชภักดิ์, 2552) สอดรับกับปัญหาของสตรีจากการเคลื่อนย้ายแรงงานส่วนใหญ่มาจากความยากจนและอพยพไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวและเครือญาติลดน้อยลงและครอบครัวขาดความอบอุ่น (ซัค สีอ้วน, 2545) ส่วนทางด้านการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว เมื่อสตรีเย็บผ้าโหลต้องทำงานทั้งวันเพื่อที่จะหารายได้ในแต่ละเดือนให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น ทำให้การดูแลตนเองของสตรีเย็บผ้าโหลลดลงไปด้วย เช่น ไม่มีโอกาสได้ตรวจสุขภาพประจำปี ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ล้มวันไหนค่อยหามส่งโรงพยาบาล” ส่งผลให้ทั้งสมาชิกในครอบครัวก็ถูกละเลยในการได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพด้วย จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งการทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

อย่างไรก็ดีจากการเยี่ยมชมติดตามครอบครัวแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานแรงงานจังหวัดยโสธร พบว่ามีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดยโสธร เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์คุณภาพชีวิต ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ 1) พัฒนาระบบสุขภาพ 2) พัฒนาสวัสดิการสังคมและดูแลผู้ด้อยโอกาส 3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีโครงการหลักทั้งหมด 6 โครงการดังนี้ 1) โครงการหมู่บ้านต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) โครงการพัฒนาสถานบริการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน 3) โครงการโลกของเด็กและเยาวชนเมืองยศ 4) โครงการส่งเสริมสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส 5) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตสุขภาพและสวัสดิการสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแผนพัฒนาสังคมและสวัสดิการชุมชน 6) โครงการส่งเสริมความปลอดภัยชื่อนามัยในการทำงาน และมีกิจกรรมย่อยสำรวจคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนตามแผนพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของจังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) เป็นการสำรวจข้อมูลพัฒนาและสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับหมู่บ้านในจำนวน 885 หมู่บ้าน มีจำนวน 31 ตำบล พบว่าไม่มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (บ้านพัฒนาล้ำหลัง ตำบลวัดตกเกณฑ์ 11-31 ตำบล) มีหมู่บ้านที่เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (บ้านพัฒนาปานกลาง ตำบลวัดตกเกณฑ์ 6-10 ตำบล) จำนวน 100 หมู่บ้าน และหมู่บ้านเร่งรัด

พัฒนาอันดับ 3 (บ้านพัฒนาก้าวหน้า) จำนวน 785 หมู่บ้าน (ตัวชี้วัดตกเกณฑ์ 0 – 5 ตัวชี้วัด) โดยปัญหา (ตัวชี้วัด) ที่หมู่บ้านมีปัญหาและตกเกณฑ์จำนวนมาก ได้แก่ปัญหาด้านสุขภาพขาดการแข่งขันการกีฬา ออกกำลังกาย จำนวน 402 หมู่บ้าน รองลงมาปัญหาการเรียนรู้โดยชุมชน จำนวน 324 หมู่บ้าน ในส่วนข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับครัวเรือน (จปฐ, 2552) ปัญหาคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน ในระดับครัวเรือน มีจำนวน 42 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดที่ตกเกณฑ์มากที่สุด คือเรื่องปัญหาครัวเรือนได้กินอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ รองลงมาคือปัญหาครัวเรือนไม่มีความรู้เรื่องการใช้ยาอย่างถูกต้องและเหมาะสม จากโครงการดังกล่าว ได้สรุปสถานการณ์ในด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชนในระดับหมู่บ้านในจังหวัดยโสธร มีแผนงานโครงการพัฒนาจากยุทธศาสตร์อำเภอ ลงสู่ระดับตำบลหมู่บ้านมุ่งสู่การพัฒนา เพื่อสร้าง “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ประเด็นยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดที่จัดลำดับความสำคัญดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี 2) พื้นฟูแลพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 3) เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการประมวลข้อมูลสภาพทั่วไป ข้อมูลสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในหมู่บ้านตามปัญหาและความต้องการจากการประชุม แสดงความคิดเห็นและกำหนดแผนงานโครงการ ตามปัญหาและความต้องการจากการประชุมในหมู่บ้านชุมชนตามความเร่งด่วน สิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาล้วนเป็นต้นทุนทางสังคมที่ดีในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตลอดจนครอบครัวแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหล ในจังหวัดยโสธรให้ดำเนินการต่อไป เพื่อให้บรรลุสู่การมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีครบทุกด้านครบทั้ง 4 องค์ประกอบตามที่กล่าวมา ซึ่งในปัจจุบันสิ่ง ที่สะท้อนผลลัพธ์ออกมาได้ปรากฏผลส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของรัชชัช กันทะวันนา (2550) ผลการศึกษาพบว่าแรงงานนอกระบบมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางมีประเด็นที่ส่งผลทำให้ไม่สามารถขึ้นสู่ระดับดีได้ เป็นเรื่องของการเข้ามา มีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐอย่างจริงจัง เพื่อขับเคลื่อนสู่ยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจะส่งผลในบทสรุปสุดท้ายเพื่อก้าวผ่านขึ้นสู่ผลลัพธ์แห่งการมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีต่อไป

ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลที่รับงานไปทำที่บ้าน ในจังหวัดยโสธร

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} 60.37, SD.=6.2) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและสืบค้นยังไม่มีผู้ศึกษาในสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบที่รับงานมาทำที่บ้านมาก่อน มีเพียงจากการสัมภาษณ์สตรีเย็บผ้า

โหลแรงงานนอกระบบจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดร้อยเอ็ดของกลุ่มรักษ์ไทยพบว่า การมีงานจากอาชีพเย็บผ้าโหลที่สร้างรายได้เพียงพอต่อการยังชีพในบ้านเกิดและได้เลี้ยงดูลูก คูแลครอบครัวควบคู่กันไปด้วย ถือเป็นความสำเร็จและความภูมิใจเพียงพอใจของแรงงานสตรีกลุ่มนี้ พร้อมบุญพานิชภักดิ์ (2552) เนื่องจากเป็นช่องทางที่สำคัญในการเพิ่มคุณภาพชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างความสอดคล้องในเรื่องของการปฏิบัติงานดังนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิทนทองสุข (2546) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับ ผาสุก สุมามาลย์กุล (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานครพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ลักษณะงาน และปัจจัยที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เงื่อนไขในการทำงาน ไม่สอดคล้องกับอุษณีย์วรรณาลัย และคณะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาวិทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง พบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลจากการศึกษาความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านในจังหวัดยโสธรอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้อยู่ในระดับดีนั้นเนื่องจากมีประเด็นปัญหาสำคัญและเป็นส่วนขาดหาย พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 72.0 ที่ระบุว่ามากและมากที่สุด ที่มีความต้องการได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับกลุ่มแรงงานในระบบและยังมีถึงร้อยละ 66.0 ระบุว่ามากและมากที่สุดที่รู้สึกภูมิใจในงาน/อาชีพนอกจากนั้นยังพบว่ามีการช่วยเหลือในการให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลและร้อยละ 55.3 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มีหลักประกันสุขภาพ/ประกันชีวิตแก่ตนเองและครอบครัวดีแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีมากถึงร้อยละ 64.6 ที่ระบุว่าน้อยหรือไม่มี ส่วนค่าเฉลี่ยค่าคะแนนสูงสุด อันดับ 1 คือเรื่องต้องการรับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับแรงงานในระบบ ($\bar{X} = 59.36$, $S.D = 61.39$) ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง 19 ข้อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดถึงสูงสุดอยู่ระหว่าง 1.95 ถึง 3.99 และมีค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.63 ถึง 1.15 จากการติดตามเยี่ยมบ้านจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่ามีเพียงกลุ่มเย็บผ้าโหลบ้านดอนเรือที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าไฟฟ้า และสถานที่ในการประกอบการเย็บผ้าโหล และมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานเพิ่มทักษะโดยได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลบากรือ แต่ยังพบปัญหาในเรื่องของความต่อเนื่องในการรับงานเข้ามาจากผู้ประกอบการหรือ ผู้จ้างงาน เนื่องจากไม่มีสัญญาว่าจ้างไม่มีอำนาจในการต่อรอง หรือประกันรายได้ทุกอย่างผู้ประกอบการหรือผู้จ้างงานจะเป็นผู้กำหนด สิ่งทีกล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

นอกจากนี้ยังมีเรื่องต้องการรับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับแรงงานในระบบบรรทุกระดับค่าคะแนนมาก ย่อมแสดงถึงความแตกต่างและปัญหาความเหลื่อมล้ำกัน สอดคล้องกับสมชาย กลิ่นจันทร์ (2543) ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาผู้รับงานไปทำที่บ้านคือไม่เป็นลูกจ้างตามกฎหมายและพบปัญหามิงานทำไม่แน่นอนมั่นคง สิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการทำงาน ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนไม่แน่นอนและพบว่า สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ในสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบซึ่งจากการเยี่ยมชมติดตามและสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันส่วนใหญ่ของสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบในจังหวัดยโสธรใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้ากรณีเจ็บป่วย จึงมีความต้องการในเรื่องการรับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนกับแรงงานในระบบมากที่สุดอันดับที่ 1 ค่าคะแนนระบบมากที่สุด รองลงมามีความต้องการในเรื่องการมีระบบและกลไกรองรับด้านประกันรายได้ การจัดหาตลาดจำหน่าย การช่วยเหลือแหล่งเงินทุนกู้ยืม ไม่มีคอกเบี้ยให้ลงทุนในการเย็บผ้าโหล การมีหลักประกันสุขภาพ/ประกันชีวิตแก่สตรีเย็บผ้าโหลและครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของนิรชา แสนกันคำ (2548) ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของงานส่วนใหญ่เป็นการตัดเย็บเสื้อผ้า ผู้ว่าจ้างจะจัดหาวัตถุดิบให้และกำหนดแบบส่วนการรับส่งงานไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้กำหนด การรับงานส่วนใหญ่ไม่มีการทำสัญญาว่าจ้างผู้รับงานไม่ได้รับสวัสดิการใดๆจากผู้ว่าจ้างและพบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ดังนั้นจึงมีความต้องการใช้สิทธิผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม สอดคล้องกับศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2549) พบว่าแรงงานนอกระบบเป็นแรงงานส่วนใหญ่ในปัจจุบันที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการ ไม่มีกฎหมายที่จะรับรองสิทธิ สภาพการจ้างไม่แน่นอนและคุณภาพชีวิตไม่ดี ขาดการรวมกลุ่มกันที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจต่อรอง สอดคล้องกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ (2551) ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่พบแบ่งออกได้เป็น 5 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่รายได้การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพ สวัสดิการและความมั่นคง สุขอนามัยในการทำงาน และการรวมกลุ่ม ประสบปัญหาจากการ ส่วนมากเห็นว่าสวัสดิการที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือสวัสดิการการรักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยบุคคล/ครอบครัว และเงินชดเชยการขาดรายได้กรณีเจ็บป่วย ของแรงงานนอกระบบ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาในสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบ จังหวัดยโสธรตามที่กล่าวมาจึงส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านในระดับปานกลางเท่านั้น

อย่างไรก็ดีจากการเยี่ยมชมติดตามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดยโสธร พบว่า จังหวัดยโสธรมียุทธศาสตร์การพัฒนาขับเคลื่อนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานที่รับงานไปทำที่บ้าน อยู่ระหว่างการดำเนินการในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาคมนูการเรียนรู้คุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม โดยมีเป้าประสงค์ให้

ประชากรทุกกลุ่มอายุได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานทุกระบบ สอดคล้องกับความต้องการด้านสวัสดิการแรงงานและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สู่คุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีโครงการหลักที่สำคัญดังนี้ 1) โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการด้านตลาดแรงงานมีกิจกรรมที่เชื่อมกันทั้งหมด 13 กิจกรรมและที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการด้านสวัสดิการแรงงานนอกระบบ ได้แก่ 1) โครงการสำรวจภาวะงานของประชาชน 2) โครงการสำรวจแรงงานนอกระบบ 3) โครงการสำรวจเศรษฐกิจครัวเรือน 4) โครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน ซึ่งทั้ง 4 โครงการอยู่ระหว่างการดำเนินการจะเห็นได้ว่าแม้ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลในสตรีที่รับงานไปทำที่บ้าน ในจังหวัดยโสธรจะอยู่ในระดับปานกลางก็ตาม ยังมีประเด็นสำคัญ หลายประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อนำสู่การมีความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลในสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านต่อไป

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านกับคุณภาพชีวิตครอบครัวจากผลการวิเคราะห์ที่พบว่า มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม ($r = 0.36$, $p\text{-value} = .00$) และองค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวรายด้านคือด้านกายภาพ ($r=0.28$, $p\text{-value} = .00$) ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน ($r=0.32$, $p\text{-value} = .00$) และด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวครอบครัว ($r=0.32$, $p\text{-value} = .00$) ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ($r=0.17$, $p\text{-value} = .04$) ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่กล่าวมา และพบว่าหากความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตครอบครัวเพิ่มมากขึ้นได้ แต่ในสถานการณ์ของสตรีเย็บผ้าโหลแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดยโสธรนั้นพบว่ามีการใช้บัตรทองในการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยและยังมีประเด็นปัญหาของการไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเนื่องจากเป็นแรงงานนอกระบบแม้จะมีกฎหมายการคุ้มครองในเรื่องการรับงานมาทำที่บ้านแต่ในทางปฏิบัติจริงยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งผลให้ไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทน หรือสวัสดิการ ซึ่งเป็นข้อเสียเปรียบที่แรงงานในระบบได้รับ ทำให้ความพึงพอใจความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านในจังหวัดยโสธรอยู่ในระดับปานกลางไม่ได้อยู่ในระดับดี และได้ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกันไม่สามารถขึ้นสู่ระดับดีได้ ซึ่งจากการศึกษาของสมพจน์ กวางแก้ว (2547) ในผู้ใช้แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในจังหวัดอุดรธานี มีคุณภาพชีวิตทั่วไปในภาพรวม อยู่ในระดับสูง และสิ่งสำคัญที่ผลักดันมีคุณภาพชีวิตทั่วไปในภาพรวม อยู่ในระดับสูงนั้นมาจากได้รับสวัสดิการต่างๆตามสิทธิของแรงงานในระบบพึงได้รับ และเป็นสิ่งที่ต้องจัดสรรให้เกิดขึ้นในสตรีเย็บผ้าโหลที่รับงานมาทำที่บ้าน ในจังหวัด

ยโสธรต่อไปเป็นการยกระดับและเติมเต็มทั้งในส่วนของความพึงพอใจให้ขึ้นสู่ระดับมากและคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีต่อไป

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในครั้งนี้จากกล่าวได้ว่าการที่สตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดยโสธรเป็นแรงงานที่รับงานมาทำที่บ้าน ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่ตนทำงานพักอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองหรือครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามสังคมชนบทดั้งเดิม มีบริเวณที่อยู่อาศัยกว้างขวางไม่แออัด อีกทั้งการรับงานมาทำที่บ้านยังช่วยให้ผู้ที่ทำงานมีสัมพันธภาพกับครอบครัวและบุคคลรอบข้างที่ใกล้ชิด และสามารถที่จะเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหาและความต้องการด้านสวัสดิการ ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ การยอมรับสภาพของตนเอง การดูแลบุตรและสมาชิกในครอบครัวเป็นไปอย่างละเอียดอ่อนให้ความรักและเข้าใจ ให้อภัยเมื่อทำผิด ช่วยเหลือเกื้อกูลปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่กันไปลดความตึงเครียดในครอบครัวเมื่อมีปัญหา นอกจากนี้ยังมีสายใยรักจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อนเย็บผ้าโหล ในการช่วยเหลือกัน ในกิจกรรมต่างๆของงานเย็บผ้าโหลเสมือนหนึ่งเป็นงานของทุกคนในครอบครัว ตามโอกาสอันควร ยังเป็นสิ่งแสดงถึงความรักและสัมพันธภาพอันอบอุ่นของคนในครอบครัว ชุมชน ร่วมกัน เข้าใจ ร่วมรับรู้และรับผิดชอบต่องานร่วมกัน การยอมรับสิ่งต่างๆที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพึ่งตนเอง การมีความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน และอดออม นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวยังปรับเปลี่ยนบทบาทช่วยสนับสนุนครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้ไม่ล่มสลายจึงส่งผลให้ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตครอบครัวทางบวกคือมีทิศทางเดียวกันตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดยโสธร

8. ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อจำกัดของการศึกษาคือผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นสตรีเย็บผ้าโหล ซึ่งมีข้อคำถามบางข้อมีจุดอ่อนอยู่บ้าง โดยเฉพาะข้อคำถามเรื่องเพศและเรื่องถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจจากสามีหรือบุตรหรือสมาชิกครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องมีการสร้างสัมพันธภาพและเกิดความไว้วางใจก่อนจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

